

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896.   Andra Kammaren.   N:o 44.

Lördagen den 9 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 2 innevarande maj.

§ 2.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de uti statsutskottets memorial n:is 57, 74 och 75 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar, enligt nedanintagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

*Gemensamma
omröstningar.*

1:sta omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 57).

Den, som, i likhet med Andra Kammaren, vill, att punkt 4:o i vilkoren för lån från det af innevarande års Riksdag till låneunderstöd för enskilda jernvägar beviljade och till Kongl. Maj:ts förfogande ställda extra anslag å 7,500,000 kronor skall erhålla följande lydelse:

4:o) att i afseende å ifrågavarande försträckningar skall iakttagas:

a) att annuiteten beräknas till fem procent å ursprungliga försträckningsbeloppet, af hvilken annuitet först godtgöres ränta efter fyra och en half för hundra å oguldet kapitalbelopp och återstoden utgör afbetalning derå;

b) att anstånd med räntans erläggande må medgifvas för högst tre år, dock icke utöfver ett år från den dag, då, enligt Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för tra-

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

fik öppnad; skolandet beloppet af den ränta, med hvars erläggande anstånd sålunda medgifves, till staten inbetalas, sedan genom de stadgade annuitetsliiquiderna all öfrig ränta, med hvilken anstånd icke beviljats, blifvit gulden och kapitalet godtgjort, så att efter nämnda tids förlopp med annuitetens erläggande fortfarande så länge, till dess äfven beloppet af den ränta, med hvars erläggande anstånd medgifvits, blifvit till staten inbetald; och

c) att kapitalafbetalning skall vidtaga tre år efter den dag, då, enligt Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för trafik öppnad; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat, att ofvan nämnda punkt 4:o) skall erhålla denna lydelse:

4:o) att i afseende å ifrågavarande försträckningar skall iakttagas:

a) att annuiteten beräknas till fyra och en half procent å ursprungliga försträckningssumman med tillägg af det belopp, hvarom i mom. b) förmåles, af hvilken annuitet först godtgöres ränta efter fyra för hundra å oguldna kapitalbeloppet och återstoden utgör afbetalning derå;

b) att anstånd med räntans erläggande må medgifvas för högst tre år, dock icke utöfver ett år från den dag, då, enligt Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för trafik öppnad; skolandet beloppet af den ränta, med hvars erläggande anstånd sålunda medgifves, efter anståndstidens slut läggas till kapitalet för att jemte detta i föreskrifven ordning förräntas och amorteras;

c) att kapitalafbetalning skall vidtaga tre år efter den dag, då, enligt Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för trafik öppnad.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 141 Ja och 72 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 49 Ja och 90 Nej, hvadan, då dertill lägges Andra Kammarens

röster eller . . . . . 141 Ja och 72 Nej,
sammanräkningen visar . . . . . 190 Ja och 162 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

(enligt statsutskottets memorial n:o 74, punkt. I).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, i anledning af herr C. W. Collanders m. fl. i ämnet väckta motion, må uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att, för anskaffande af rymligare mat- och kafélokaler, låta inom Riksdagens hus utföra vissa förändringar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det på föranstaltande af fullmäktige uppgjorda förslag, som beräknas betinga en kostnad af 7,650 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit så väl statsutskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Sedan voteringsseglarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 115 Ja och 100 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 113 Ja och 26 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller . . . . . 115 Ja och 100 Nej,
sammanräkningen visar . . . . . 228 Ja och 126 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 74, punkt. II).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen till bestridande af kostnader för kompletteringsarbeten å Vestkustbanan beviljar ett belopp af 1,350,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Vinner Nej, har Riksdagen på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna proposition, att till bestridande af kostnader för kompletteringsarbeten å Vestkustbanan beviljats ett belopp af 1,270,000 kronor.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 87 Ja och 132 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 109 Ja och 30 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller . . . . . 87 Ja och 132 Nej,
sammanräkningen visar . . . . . 196 Ja och 162 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 74, punkt. III A 1:o).

Den, som vill, att den i regeringsformens 63 § först omfördälda kreditivsumma under tiden intill nästa riksdag bestämes till 7,500,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har ifrågavarande summa för nämnda tid blifvit bestämd till 4,500,000 kronor.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 77 Ja och 140 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 138 Ja och 3 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller . . . . . 77 Ja och 140 Nej,
sammanräkningen visar . . . . . 215 Ja och 143 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

(enligt statsutskottets memorial n:o 74, punkt. III A 2:o).

Den, som vill, att den andra af de i regeringsformens 63 § omnämnda kreditivsummor, eller det s. k. stora kreditivet, vid innevarande riksdag bestämmes till 7,500,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har ifrågavarande summa vid innevarande riksdag blifvit bestämd till 6,500,000 kronor.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 81 Ja och 136 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 140 Ja och 1 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	81 Ja och 136 Nej.
sammanräkningen visar	221 Ja och 137 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 75).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, för uppförande af ny byggnad för allmänna läroverket i Östersund, beviljar ett räntefritt lån af 15,000 kronor, med skyldighet för läroverket att af dess byggnadsfond i vederbörlig ordning återbetala samma lån med 500 kronor årligen under 30 år, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna proposition.

Sedan voteringsredlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsredlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 70 Ja och 142 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 118 Ja och 19 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller . . . . . 70 Ja och 142 Nej,
sammanräkningen visar . . . . . 188 Ja och 161 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarens Tredje Tillfälliga utskotts utlåtande n:o 25.

§ 4.

*Om förslag
till förord-
ning om kött-
besigtning-
och slagttväng
m. m.*

Härefter företogs till behandling lagutskottets utlåtande n:o 75, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående köttbesigtning- och slagttväng m. m.

Genom proposition den 14 sistlidne februari, n:o 28, hade Kongl. Maj:t, under åberopande af ett propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag, förklarat sig vilja inhemta Riksdagens yttrande öfver ett i propositionen intaget förslag till förordning angående köttbesigtning- och slagttväng m. m.

Utskottet hemställde emellertid, att det sålunda framlagda förslaget icke måtte af Riksdagen antagas.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Swanberg: Herr talman, mina herrar! Det är med en verklig ledsnad och känsla af svikna förhoppningar, som jag genomläst lagutskottets i detta ärende afgifna utlåtande, deraf jag finner, huru lättvindigt och snåft lagutskottet affärdat denna Kongl. Maj:ts efter årslånga grundliga undersökningar tillkomna, så välbetänkta proposition. Jag anmärker i förbigående, att kammarrens två jurister och ende stadsrepresentanter i utskottet icke deltagit i utskottets behandling af ärendet.

Jag vill icke ingå i någon närmare kritik af utlåtandet, i hopp att en sådan och den grundlig måtte komma detsamma till del från mera sakkunnigt håll än mig. Så mycket anser jag mig dock nu kunna påpeka att, då utskottet på sidan 9 först säger, att det finner, att införande af köttbesigtning- och slagttvång skulle i sanitärt och hygieniskt afseende medföra afsevärda fördelar, så tyckes utskottet redan på följande sida vilja återtaga detta sitt medgifvande, då det talas om att utskottet icke finner dessa åtgärder af något verkligt behof påkallade och förmenar, att den obligatoriska besigtningen af kött skulle vara af tvifvelaktigt värde. Till en sådan inkonsequens borde dock ett lagutskott icke hafva gjort sig skyldigt.

*Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagttvång
m. m.*

Jag förvånar mig deröfver, att lagutskottet icke tycks hafva fäst något afseende vid alla de yttranden, som afgifvits af ej mindre medicinalstyrelsen än äfven öfverståhållarembetet och Konungens befallningshafvande i orterna efter provinsialläkarnes hörande, Stockholms veterinärsällskap, svenska allmänna djurskyddsföreningen äfvensom landtbruksstyrelsen, utan egentligen stödt sitt utlåtande endast på den reservation, som afgifvits af ordföranden i medicinalstyrelsen mot styrelsens första utlåtande af 1893, i hvilken reservation ordföranden förklarar köttbesigtningstvånget obehöligt och värdet af en köttkontroll tvifvelaktigt. Det är dock att bemärka, att samme ordförande i medicinalstyrelsens senare utlåtande af 1894 franträdt denna sin reservation och förenat sig med styrelsens öfriga ledamöter i deras yttrande. Det är blott två Konungens befallningshafvande, nemligen i Jemtlands och Elfsborgs län, som hafva afstyrkt förslaget, så att man kan säga, att nästan alla myndigheter, som uttalat sig i frågan, hafva tillstyrkt åtgärders vidtagande till förekommande af de vådor, som för närvarande voro förhinder vid försäljning af köttvaror.

Hvad nu Göteborg beträffar, så hafva vi der redan länge varit betänkta på att få infördt köttbesigtning- och slagthustvång, men vi hafva icke ansett oss kunna vidtaga några åtgärder för ändamålet i afbidan på de förändrade föreskrifter i näringsfrihetsförordningen, som först borde meddelas för att möjliggöra införandet af ett sadant tvång. Då frågan i Göteborg förekom, tvekade, såsom jag väl erinrar mig, hvarken förste stadsläkaren, som numera är professor i hygien vid karolinska institutet, eller hälsovårdsnämnden att uttala, att just den usla beskaffenheten af det kött, som salubjüds i Göteborg, utgjorde en vigtig orsak till många der förekommande sjukdomsfall, särskildt af tuberkulos eller lungdot, denna förfärliga sjukdom, som, såsom vi alla veta, numera anses såsom en bland de mest smittosamma och som, en gång inkommen i en släkt, der fortplantar sig och ofta på en jämförelsevis kort tid kan decimera hela släkten.

Fran Göteborg utsändes en af våra ingenjörer, Richert, till utlandet för att särskildt i Danmark och Tyskland taga reda på de anordningar, som der vidtagits för anordnande af slagthus. Han afgaf en vidlyftig berättelse, ur hvilken jag i största korthet vill

Om förslag till citera blott några ord. Han säger bland annat: Resultatet af de förordning om offentliga slagthus, som under de senaste decennierna uppvuxit i köttbesigt- flertalet af kontinentens städer. är i högsta grad glädjande. I nings- och början betraktades naturligtvis dessa inrättningar med oblida ögon slagttvång af slagteriyrkets utöfvare, hvilkas frihet inskränktes, och af kött- m. m. månglarne, hvilka ej längre kunde draga allmänheten vid näsan (Forts.) genom att utbjuda dåligt kött till högt pris. Men nu är belåtenheten allmän till och med från slagtarnes sida. Köttprisen hafva ej stegrats, och köttets kvalitet har förbättrats, genom att landtbrukaren och kreaturshandlaren finna fördelen af att till slagthuset inlemna väl födda djur; af samma anledning har djurplageriet aftagit, såväl hvad beträffar djurens behandling i ladugårdarna som deras nedslagande.»

Jag skall icke trötta kammaren med flera utdrag.

Det var ju således icke underligt, att efter dessa upplysningar Göteborg sällade sig till de öfriga städer. som till Kongl. Maj:ts ingingo med framställning i syfte att få införd en köttbesigtningsoch slagthuslag, sådan som i Kongl. Maj:ts proposition afses. Men hvad har lagutskottet i hufvudsak svarat på den kongl. propositionen? Jo, utskottet säger, att med köttbesigtningsoch slagttvång äro förenade sadana olägenheter för landtbefolkningen och sådant ingrepp i dess nu medgifna frihet att i stad afyttra sina slagtdjur eller köttet efter dylika, att utskottet anser sig böra på grund deraf afstyra den kongl. propositionen. Här skulle således ater föreligga ett ledsamt kollisionsfall emellan landtmännens och stadsbornas intressen. Jag tror dock icke, att så är förhållandet, ty enligt min åsigt skulle en slagthuslag blifva till lika stor nytta för landtbefolkningen, åtminstone för den redbara och ärliga delen deraf, som för stadsinvånarne, ty med en sådan lag skulle det blifva möjligt för de landtbrukare, som vilja offra penningar på sina kreatursbesättningar och äro måna om att afyttra en felfri vara, att också för densamma vid försäljningen få bra betaldt för sin vara, som då ej så lätt som nu blir förblandad med den underhaltiga. Detta framgår tydligt af den skrift, med titel »Export af kött och offentliga slagthus» af signaturen W. F., som utdelats här i kammaren och af hvilken herrarne troligen hafva tagit del, så att jag icke behöfver upprepa något af dess innehåll.

Ehuru utskottet varit enhälligt i sitt afstyrkande, och jag således icke har något hopp, att Kongl. Maj:ts proposition åtminstone denna gang skall vinna afseende i denna kammare, skall jag dock tillåta mig att vädja till de upplysta och aktade landtmännen här i kammaren — ty jag har den bestämda uppfattning, som nog kommer att besannas, att de olägenheter, som de skulle få af en sådan lag, i själfva verket icke komme att blifva af någon större betydelse, och att icke heller de uppoffringar, som de finge underkasta sig, behöfde blifva af någon synnerlig omfattning — samt att få bedja dem att en gång gå städernas önsknings till mötes och antaga Kongl. Maj:ts proposition, till hvilken jag således ber att få yrka bifall.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Gilljam: *Om förslag till förordning om köttbesigtning- och slagttväng m. m.*
 Herr grefve och talman, mina herrar! Då detta samma ärende inom några få ögonblick kan förekomma äfven i Första Kammaren, så vill jag så fort som möjligt begagna tillfället att här uttala mig med anledning af den föreliggande kongl. propositionen och lagutskottets i anledning deraf afgifna utlåtande.

Det märkes tydligt, att den kongl. propositionen icke har tilltalat lagutskottets medlemmar. Derom må man ju ingenting säga, ty det är en, åtminstone i flera afseenden, ny sak, och det kan hända, att det behöfs ännu någon tid, innan denna fråga kan arbeta sig in i den allmänna opinionen, så att en tillfredsställande lösning af densamma kan förväntas, men då lagutskottet icke så mycket har att i sina utlåtanden gifva uttryck af hvad det tycker om eller icke tycker om, utan att afgifva en utredning, tjenande till grund för Riksdagens beslut, så synes mig, som om man hade kunnat vänta, att lagutskottet skulle hafva sökt sätta Riksdagen litet bättre in i den verkliga beskaffenheten och innebörden af Kongl. Maj:ts proposition.

Man kan nu lätt få den uppfattningen, att sjelfva lagutskottet har haft den föreställningen, att här varit fråga om att införa något allmänt köttbesigtning- och slagttväng i hela riket, men derom är alldeles icke fråga. Det är blott afsedt, att de kommuner i landet, som vilja bestrida de nödiga kostnaderna, under vissa vilkor skola kunna skaffa sig en ganska rimlig fördel, nemligen trygghet att få sundt och friskt kött i stället för att sasom nu vara utsatta för att få taga hvad slags vara som helst. Denna rätt bör man ju icke gerna annat än i yttersta nödfall betaga en kommun, och om någon mera vidtgående rätt är här icke fråga.

De myndigheter, som närmast gifvit anledning till fragans nu gjorda upptagande, äro fyra större städers fullmäktige. Min tro är, att till en början denna förordning icke komme att få tillämpning annat än i några af våra största städer, men det är mycket möjligt, att man på den vägen skulle snart nog kunna få en erfarenhet, som föranledde de afsedda bestämmelsernas utsträckning till flera trakter i vårt land, men deri vore väl då icke något ondt.

Jag vill först be att ur den kongl. propositionen få läsa upp några få rader, som visa, att den nuvarande fragan dock icke är så alldeles ny, utan att man tvärtom förr i tiden hos oss haft mycket bättre ordning både i afseende å köttbesigtning och slagthus, än vi för närvarande hafva.

Det står i den kongl. propositionen i slutet af sid. 9 följande, som jag skall be att få uppläsa.

I viss mån skulle åvägabringandet här af vara ett återgående till hvad under förra tider egt beständ i vårt land. Redan i början af 1600-talet stadgades nemligen, att i alla städer i Sverige skulle anordnas särskilda slagtarehus samt att all slagtt vare sig för köttmånglare eller för andra stadsinvånare med vissa undantag skulle försigga i slagtarehusen. hvarjemte slagtare förbjödos att

Om förslag till till slagtning mottaga något djur, »med mindre uppsyningsmannens förordning om tillståndssedel uppvisades», samt att förhjelpa köttmånglare att köttbesigtningens- och slagttväng »instinga sjuk boskap bland det, som godt var».

slagttväng
m. n.

(Forts.)

Som herrarne höra, har det varit ganska stränga bestämmelser i det här afseendet förr i Sverige.

Jag kan vidare säga, att den kongl. propositionen har afsett att ge full effektiv kraft af atskilliga nu gällande bestämmelser i var helsovårdsstadga, som knappast kunna på ett fullt verkamt sätt tillämpas, om det icke införes köttbesigtningens- och slagttväng. Jag öfvergår härefter till en granskning af utskottets motivering. Lagutskottet har sagt, att den ställning, som man intager till föreliggande fråga, »beror i främsta rummet på det förhållande, hvori man anser dess fördelar och olägenheter stå till hvarandra. Utskottet tvekar ej att härutinnan tillmäta de med köttbesigtningens- och slagttväng förenade olägenheter afgörande betydelse.» Ja, fördelarne, de skola jemväl efter lagutskottets åsigt vara just de hygieniska, och dessa fördelar äro ju icke små. Hvilka äro då olägenheterna? Så vidt jag kan förstå, inga andra än att en säljare förhindras att såsom prima vara försälja en vara, som vid en noggrannare pröfning befinnes vara af sekunda eller tertia sort. Den olägenheten finner jag ej vara synnerligen beaktansvärd. Den hederlige och rättrådige säljaren kan icke vilja hafva sin vara betraktad och värderad annorlunda än sådan den verkligen är; och är det så, att säljaren emot bättre vetande utbjuder en dålig vara såsom god, då är denne välförtjent af att hämmas och hejdas i sina försök. Nu har, såsom den föregående talaren redan papekat, lagutskottet här kommit med ett argument, som naturligtvis är beräknadt att göra kraftig verkan, nemligen att den kongl. propositionens bestämmelser skulle innebära ett starkt »ingrepp i landtbefolkningens nu medgifna frihet att i stad afyttra sina slagtdjur eller köttet efter dylika.» Med afseende härpå kan jag säga herrarne, att konceptet till den föreliggande kongl. propositionen först undergått en fullständig omredigering och sedan en 10 å 12 olika modifikationer, allt med syfte att skydda landtbefolkningens befogade intressen. Det hade, efter mitt förmenande, varit lagutskottets skyldighet att visa, hvarutinnan den kongl. propositionen i denna punkt lemnade åtskilligt öfrigt att önska, så att på grund af dessa anmärkningar förbättringar kunnat vidtagas.

Jag kan icke underlåta att på samma gång här tala om lagutskottets mänhet om exportslagterier. I slutet af sitt betänkande säger nemligen lagutskottet: »Utskottet vill emellertid ej förneka, att, i fråga särskildt om export, köttbesigtning kan hafva sin stora betydelse för afsättningen, och att denna omständighet är förtjent af beaktande.» Jag antar, att det är icke blott och bart välvilja mot utländingen, som dikterat dessa ord, den välviljan är litet behöfvig, om den icke utsträcker äfven till egna medborgare. Det är väl, kan jag tro, den ekonomiska synpunkten, som företrädesvis föresväfvat lagutskottets medlemmar. De hafva förmodligen

resonerat som så, att kunna vi bjuda utländingen en pröfvad och god vara, så hafva vi större utsigt till afsättning och till ett för oss fördelaktigt pris. Men, mine herrar, hvarför skall icke samma betraktelsesätt få ega tillämpning äfven på afsättningen inom landet? Tro icke herrarne, att man i Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg är beredd att betala ett högre pris för en vid anställd undersökning god befunnen vara än för en osäker vara. Den ekonomiska fördel, som följer med export af ett såsom fullgodt vitsordadt kött, den följer äfven, om jag så får säga, med exporten från landsbygden till de större städerna af dylikt kött.

Om förslag till förordning om köttbesigtning- och slagtvång m. m.
(Forts.)

De föreslagna bestämmelserna skulle välla landtmännen tidsutdrägt, säger vidare utskottet, och det vill jag icke alldeles förneka. Uti mitt anförande till statsrådsprotokollet har jag och beaktat den saken. Men jag undrar, om icke alltid tidsutdrägt måste krävas, när det är fråga om att pröfva en vara t. ex. genom mätning och vägning. Men icke faller det gerna någon meniska in att, därför att mätning och vägning föranleda tidsutdrägt, icke vilja höra talas derom. Skulle icke detta sätt att se saken kunna utsträckas att gälla äfven en pröfning af varans beskaffenhet, i synnerhet när fråga är om en vara af så ömtålig beskaffenhet som kött.

Ganska väsentliga kostnader, säger utskottet vidare, skulle dessutom beredas säljaren. Men, mine herrar, det är i den kongl. propositionen visadt med exempel ifrån Danmark, att slag- och besigtningssavgifter medföra en kostnad af ungefär ett öre per kilogram. Och det är väl en så minimal kostnad, att, i jämförelse med de förändringar i priset, som uppstå genom vexlande konjunkturer, dessa kostnader böra anses vara af ingen betydelse.

Lagutskottet har sökt stödja sitt påstående genom en särskild hänvisning till förhållandet i Norge.

Uti de ifrån Norge infordrade upplysningarna står det, såsom i utskottets betänkande är nämnt, att den der införda köttbesigtningen icke har medfört någon stegring i köttpriserna, hvilket efter utskottets förmenande just skulle ådagalägga, att det är producenterne, som drabbas af de med köttkontrollen förenade kostnaderna. Om jag då tillägger, mine herrar, att kostnaderna för besigtningen i Kristiania alltid varit ytterst små och ifrån detta års början äro inga, hvad är det då för kostnader, som drabbat producenterne? Och det står i denna skrifvelse ifrån norska departementet jemväl, att denna köttbesigtning icke heller vållat någon »nævneværdig Ulempe». Det är något, som lagutskottet har gått förbi.

Jag kommer derefter till hvad lagutskottet talar om den befarade kasseringen af kött. Ja det är klart, att der mycket stor köttförsäljning drifves, der skall kasseringen förete jämförelsevis stora siffror, beroende jemväl på besigtningens effektivitet, men deri får man väl finna sig. Jag kommer åter till mitt gamla argument: att är kasseringen befogad, då har säljaren ingenting att klaga öfver, är kasseringen obefogad, då har han visserligen skä

Om förslag till att klaga, men därför har också Kongl. Maj:t i sin proposition förordning om sökt vidtaga alla de åtgärder, som skulle förhindra en obefogad köttbesigtningss- och kassering; särskildt har man velat hålla försäljare skadeslösa, i fall de kunna uppvisa, att kasseringen är obefogad. Dessutom skulle slagttvång lagutskottet — och detta är min hufvudanmärkning mot det samma — här haft ett ypperligt tillfälle att genom en pröfning i detalj af Kongl. Maj:ts proposition, icke blott genom ett naket aftryckande af densamma, kunna visa, hvilka de verkliga bristerna deri äro. De, som känna väl till kötthandelns alla detaljer, skulle sålunda hafva kunnat lemna goda och värdefulla upplysningar, och personer med sådana insigter borde hafva kunnat finnas i lagutskottet, och än mer är det att förmoda, att de finnas inom Riksdagen i dess helhet. Kongl. Maj:t hade derigenom kunnat få många goda upplysningar, som sedermera kunnat beaktas vid de fortsatta försöken att astadkomma en förbättring i det nuvarande, efter hvad jag från många håll hört, oeffterrättlighetstillstånd, som råder i afseende på var kötthandel.

Jag har slutligen att upptaga frågan, huruvida köttbesigtningen kan vara utaf ett verkligt behof pakallad, men då jag icke är specialist i detta hänseende på något vis, utan måste hålla mig till sakkunniges uttalade omdömen, och då jag vidare icke vet mer än en enda auktoritet af betydighet, som uttalat sig i den af utskottet omfattade riktningen, får jag hänvisa till hvad den föregående talaren yttrade beträffande det af utskottet åberopade utlåandet af ordföranden i medicinalstyrelsen. Det är derjemte att ihågkomma, att denne ej uttalat sig alldeles så, som kan synas framgå utaf utskottets ordalag. Såsom kan läsas på sid. 21 i den kongl. propositionen, säger han nemligen bland annat, »att den obligatoriska besigtningen af uppslagadt kött vore af tvivelaktigt värde, och att endast slagtdjurets undersökning före och köttets efter slagten lemnade säker garanti mot fara». Alltså: de städer, som vilja inrätta slagthus, kunna i dessa astadkomma en dylik effektiv köttbesigtning, som äfven efter generaldirektör Almén's åsigt icke bör kvarlemnas någon anledning till fara. Mine herrar! Hållen fast dervid, och låten de städer, som äro villiga att anlägga dessa dyrbara och därför ej i brådkastet astadkomma slagthus, få rätt att skaffa sig den säkerhet, som genom dem beredes.

Ja, jag kan säga såsom den föregående talaren, att, i det läge frågan nu befinner sig, det väl icke är mycket att hoppas; men jag skulle dock anse synnerligen önskvärdt, om diskussionen i Andra Kammaren blefve af den omfattning, att den komme att bidraga till frågans bättre ställning en annan gång. Ty jag tager nästan för gifvet, att denna fråga dock icke för all framtid blir lagd å sido, utan att Riksdagen inom en jernförelsevis snar framtid åter på ett eller annat sätt får densamma under sin behandling.

Herr Wallis: Herr grefve och talman! Mine herrar! Utskottet har erkänt, att denna fråga framför allt är en hygienisk

fråga. Och utskottet har sagt, att alla betänkligheter ur ekonomisk synpunkt, som det hyser mot det kongl. förslaget, skulle utskottet låta fara, för så vidt som hygieniskt starka skäl talade för ett sådant införande af slagthustväng och obligatorisk köttbesigtning, som Kongl. Maj:t föreslagit.

Det torde väl således vara mig tillåtet att i denna kammare yttra några ord i den föreliggande frågan, och då ber jag att få begynna med att meddela, att mitt personliga intresse för denna fråga daterar sig sedan mycket lång tid tillbaka, nemligen från den första gången, som jag hade tillfälle att personligen taga kännedom om dessa i hygieniskt hänseende och — jag vill tillägga det — framför allt i ekonomiskt hänseende alldeles förträffliga offentliga slagthus, sådana som de nu i mycket stort antal existera i Tyskland — för närvarande uppgående till ett antal af bortåt 600. Det var år 1877 — herrarne kunna häraf se, att om också detta är en ny fråga i Sverige, så är det dock en mycket gammal fråga på kontinenten — det var, säger jag, år 1877 i München, som jag hade tillfälle att tillsammans med professor Elias Heyman taga i skärskadande det då nybyggda, millioner i anläggning kostande offentliga slagthuset derstädes. Och jag må säga, att, efter hvad jag tror, hvar och en, som utan förutfattad mening kommer i tillfälle att i detalj studera sådana inrättningar, ovilkorligen skall bli i högsta grad gynsamt stämd för de hygieniska och ekonomiska principer, som ligga till grund för desamma. Och professor Heyman fortfor sedermera under hela sin lifstid att vara en ytterst varm vän af dessa förbättrade anordningar i fråga om köttbehandlingen, och det torde nu, synes det mig, vara min skyldighet att anföra några skäl, hvarför jag anser en förbättrad ordning i nu förevarande afseende vara äfven i vart land väl behöflig.

Det kan väl icke annat än ådraga sig herrarnes uppmärksamhet, då herrarne genomläsa den kongl. propositionen, att i denna fråga vi svenskar i sjelfva verket intaga en absolut enastående undantagsställning i Europa. Detta måtte väl i alla fall göra, att herrarne böra betänka sig i denna sak och få klart för sig, att det måtte ligga goda skäl till grund för dessa anordningar, som i hela det öfriga kultiverade Europa träffats för tjugotal år sedan och der mer och mer vinna utbredning till allmän belåtenhet, ej blott bland hygienici, som voro deras första upphofsmän, utan äfven bland den stora allmänheten. Vi finna, huru som för närvarande dylika anordningar förekomma i hela Europa utom i tva länder — Sverige oräknadt — nemligen Ryssland och Turkiet. Af dessa länder kommer, efter hvad jag helt säkert tror mig kunna säga, Ryssland att gå före oss, ty der råder för närvarande bland hygienici en mycket stark rörelse till förmån för sadana anordningar, hvartill kommer, att, om der den enda statsmagten, den kejsrerliga regeringen, i detta hänseende träffar ett afgörande, det då kan komma att ske mycket hastigt. Då

*Om förslag till
föroordning om
köttbesigt-
nings- och
slagttvång
m. m.*
(Forts.)

Om förslag till återstår för oss i Europa blott en enda kamrat i denna sak —
 förordning om nemligen Turkiet!

om köttbesigt-
 nings- och
 slagttvång
 m. m.
 (Forts.)

De, som i första hand varit upphofsmännen till dessa anordningar, äro hygienici, och det torde vara bekant, att redan för länge sedan ett mycket stort antal af dem insett, att en ordnad kötthandel borde vara förenad med hygieniska fördelar. Nu är det så, att utskottet icke i det hänseendet har samma åsigt som dessa utländska auktoriteter, utan för sin åsigt åberopar en annan, en inhemsk auktoritet, hvilken utskottet uppenbarligen sätter särskildt stort värde på. Det har dervidlag förbisett icke blott alla de utländska auktoriteterna, utan äfven alla andra inländska auktoriteter; och det synes af utskottets hela framställning framgå, som om här i Sverige icke skulle finnas mer än en person, som vore i stånd att bedöma denna frågas hygieniska innebörd. Hade utskottet studerat den kongl. propositionen, skulle det hafva funnit ett ytterst anmärkningsvärdt faktum, nemligen att hela medicinalstyrelsen enhälligt förordat de föreslagna åtgärderna endast med undantag af en af styrelsens medlemmar, nemligen generaldirektör Almén, som reserverat sig. Utskottet skulle då vidare hafva funnit, att det sjetta allmänna svenska läkaremötet antog en resolution i samma riktning, och det skulle slutligen hafva funnit, att svenska läkaresällskapet vid sin debatt af frågan enhälligt antagit en lika lydande resolution. Deraf torde det sålunda framgå, att de svenska auktoriteterna i denna fråga visat en ovanlig, enstämmig enighet. Och jag vill fästa herrarnes uppmärksamhet på, att en så man kan säga fullständig enhällighet, som i denna fråga rader bland de hygieniska auktoriteterna både i vårt land och i utlandet, i sjelfva verket förekommer rörande ganska få hygieniska frågor.

Men jag vill nu särskildt fästa mig vid de utländska auktoriteterna. Jag har för att vinna inblick i deras ställning till frågan tagit reda på de tio sista årens protokoll öfver förhandlingarna vid de offentliga medicinska och hygieniska kongresser, der denna fråga varit före. Den har ofta debatterats utomlands och debatteras fortfarande, men den har icke debatterats från den synpunkten, att något som helst tvifvel skulle kunna råda om dess hygieniska innebörd och om den hygieniska nyttan af en väl ordnad kötthandel, utan man har blott diskuterat vissa detaljer. vissa enskildheter i lagbestämmelserna och de tekniska anordningarna för att derigenom vinna klarhet om, huru man lämpligast borde ställa för att åstadkomma den bästa möjliga organisation af kontrollen. Ty det kan fortfarande finnas många olika åsikter i det afseendet. Jag vill därför redan nu bestämdt säga, att om lagutskottet haft någon allvarlig mening med sitt yttrande, att de hygieniska motiven skulle få vara afgörande för utskottets votum, ja, då skulle utskottet ovilkorligen kommit till den bestämda uppfattningen, att det bort tillstyrka Kongl. Maj:ts proposition. Det finnes för utskottet icke i något hänseende någon ursäkt för denna dess bristande följdriktighet i tankegången. Ty

för det första har det för sitt utlåtande haft Kongl. Maj:ts proposition att studera, i hvilken de flesta af dessa sakförhållanden finnas omnämnda, och vidare har det haft att tillgå de tryckta protokollen öfver läkaremötets och läkaresällskapets debatter i frågan. Hade utskottet haft det allra minsta mått af god vilja, skulle det vidare hafva kunnat få till sig öfverlemnade de protokoll, som förts vid medicinska och hygieniska sällskaps sammanträden i utlandet i och för behandling af denna fråga, och deraf kommit till klarhet om hur stor enstämmighet i sjelfva verket i den hygieniska delen af frågan råder. Det skulle derigenom hafva kunnat få en verklig inblick i frågans hygieniska sida, nemligen om den goda viljan hade funnits, och följden skulle deraf hafva blifvit, att utskottet kommit till precis motsatt resultat mot det, hvartill det nu kommit.

Det skulle vara frestande att för kammaren angifva alla de hygieniska skäl, hvarför vi läkare från var ståndpunkt så ifrigt förfäktat och arbetat för genomförandet af en förändrad lagstiftning i nu förevarande afseende. Detta skall jag dock ej göra, utan blott helt kort angifva, att det hufvudsakligaste hygieniska skälet helt enkelt är det, att köttet, som är vart värdefullaste animaliska födoämne, också utgör en alldeles förträfflig föda för en massa parasiter, och detta såväl medan djuren äro i lif som sedan de dött. Det finnes därför icke någon annan animalisk föda, som så lätt förskämmas och hvars ekonomiska och hygieniska värde så hastigt förintas som kött; och det finnes också ytterst få näringsämnen, som medföra så stora hygieniska vador till följd af dessa parasiter, som köttet kan föra med sig. Man har nu mot farorna af dylika parasitsjukdomar anmärkt, att de skulle kunna förebyggas genom att man kokade köttet. Men, mine herrar, det inträffar ingalunda alltid, att man genomkokar köttet noggrant och ordentligt, och dessutom är det säkert, att en del af dessa parasiter vid den temperatur, som vid vanlig genomkokning uppkommer i det inre af köttet — d. v. s. en värme af 70 å 80 grader — ingalunda dö och derigenom bli oskadliggjorda. Och vidare är det konstateradt, att en del af de gifter, som vid köttets förskämning alstras, ej förstöras af de temperaturer, som vid vanlig beredning af köttet kunna ifrågakomma.

De hygieniska vadorna af dessa parasiters tillvaro i köttet visa sig i främsta rummet i den sjukdom, som redan blifvit antydd af en föregående talare och för hvilken man nu hyser en så stor och allmän förskräckelse, nemligen tuberkulosen. Mot dessa farhågor har man anmärkt, att man icke lyckats att bestämdt konstatera några dödsfall genom nedsmittning af lefvande människor medelst sådant tuberkulöst kött. Ja, detta beror derpå, att denna sjukdom icke är en akut infektion, sådan som förlöper med sjukdom och död på en eller annan vecka, så att man genast kan få reda på, hvad orsaken till smittan var, utan att den förlöper under en lång tid, så att det kan taga månader, innan sjukdomen utvecklar sig, och årtal, innan döden inträffar, hvilket tydligen

*Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagttvång
m. m.
(Forts.)*

Om förslag till för flertalet fall omöjliggör insigten i orsaken till insjuknandet.
 förordning om Lika litet som man med afseende på köttets helsofarlighet lyc-
 köttbesigt- kats visa, att det kan medföra tuberkulös smitta, lika litet har
 nings och man lyckats med säkerhet konstatera, att tuberkulos kan genom
 slagitvång mjölk öfverföras till friska människor. Det är dock ingen af
 m. m. herrarne, som är okunnig om, huruledes alla läkare och alla hy-
 (Forts.) gienici antaga, att det för dem, som därför äro disponerade, nem-
 ligen späda barn samt personer i ungdomsåren, är i hög grad
 betänkligt att såsom näringsmedel använda mjölk, i hvilken tu-
 berkelbaciller finnas. För att vara säker för den möjliga faran
 är det man gör sig så mycket ansträngningar dels för att kon-
 trollera mjölken, så att man icke får den från tuberkulösa djur,
 dels och sterilisera densamma.

Det har vidare anmärkts, att icke heller s. k. köttförgiftning,
 d. v. s. förgiftning med skämtdt kött, vore konstaterad med någon
 jemförelsevis hög grad af säkerhet; men jag vill gent emot detta
 påstående påpeka, att från utlandet föreliggå stora serier af be-
 stämde bevis på, att hundratals människor insjuknat och icke få
 af dem dött af förgiftning medelst skämtdt kött. Deraf, att antalet
 dylika fall icke är så stort i Sverige, följer icke, att sådana fall
 här ej förekomma, ty dels är var statistik om var mortalitet och
 ännu mer om var morbiditet ytterst ofullständig, och dels har
 uppmärksamheten först på senare åren blifvit fäst på hithörande
 förhållanden. Men alltsedan man börjat egna uppmärksamhet åt
 dessa hygieniska förhållanden i de stora städerna, t. ex. Stock-
 holm, har man i flera fall kunnat konstatera, att anledningen till
 häftiga sjukdomar i tarmkanalen måste sökas i förgiftningar me-
 delst skämtdt kött.

Jag skall ej trötta kammaren med att anföra flera dylika in-
 vändningar, som jag anser vederlagda. Men jag vill dock påpeka,
 att det är karakteristiskt för utskottet, att det ej har nämnt ett
 ord om den hygieniska invändning, som är den viktigaste af alla
 och speciellt är den viktigaste af dem generaldirektör Almén fram-
 ställt. Det är en *mycket* viktig hygienisk invändning, och om den
 vore berättigad, skulle den göra mer än en hygieniker tveksam
 om nyttan af införandet af köttbesigtning. Det är nemligen den
 invändningen, att genom denna kontroll fördyras vårt viktigaste
 animaliska födoämne, och en följd deraf har äfven generaldirektör
 Alméns allmänt bekanta bevingade ord varit, »att det dör flera
 personer af för *litet* köttföda än af icke kontrollerad köttföda». Ja,
 mine herrar, det är verkligen en mycket viktig synpunkt. Men då
 vi hafva den erfarenheten från utlandet och äfven från vårt
 grannland Norge — såsom nyligen från statsrådsbanken fram-
 hållits — att någon fördyring af födan icke inträder genom in-
 förandet af köttkontroll, och detta förhållande är väl konstateradt,
 så har enligt min åsigt äfven denna sista invändning mot frågans
 hygieniska betydelse fallit.

Nu säger emellertid utskottet, att, om det är så, att kött-
 kontrollen icke medför någon stegring af priset, detta beror på

att producenterna i stället få lof att taga så mycket mindre betaldt och sålunda ensamma få bära all kostnad för köttkontrollen. Detta antagande har utskottet gjort utan att gå in i något som helst resonnement eller göra någon som helst undersökning om, hvilka de verkliga skälen äro till att köttfödan icke fördyras. Mina herrar, det verkliga skälet är mycket enkelt och fullkomligt tydligt för hvar och en, som vill tänka sig in i saken. Skälet är nemligen det, att behandlingen af köttet ingenstädes kan företagas så rationellt och så till förmån för producenten — så att han kan få mer betaldt — som just vid dessa offentliga slagthus. Och vidare är orsaken till att det kan blifva så billigt framför allt den omständigheten, att dessa offentliga slagthus drivas fabriksmessigt och i så stor skala, att anläggningskostnader och driftkostnader blifva mycket mindre än i sma enskilda slagthus, hvaraf följden på senare tider också blifvit den, att slagtarne sökt förena sig till större slagteriinrättningar för att få rörelsen så billig som möjligt.

Jag har nu talat om de hygieniska skäl, som blifvit anförda för den kongl. propositionen, och jag vill nu i korthet sammanfatta dem på det sättet, att hvad Kongl. Maj:t anført i detta afseende är fullkomligt riktigt, ja så riktigt, att det till och med kan skärfas. Kongl. Maj:t säger, att alla auktoriteter, som yttrat sig i frågan, äro så godt som eniga, och jag vill tillägga, att de äro så godt som *fullständigt* eniga i detta afseende. Det är alldeles afgjort, att hvad utskottet yttrat beträffande de hygieniska skälen endast är en façon de parler d. v. s. en fras. Utskottet menar dermed ingenting annat, än att utskottet icke bryr sig ett spår om de hygieniska motiven, utan anser, att de ekonomiska äro de ensamt afgörande. Detta kan hvar och en läsa i utskottets betänkande, som vill göra sig möda att läsa mellan raderna. Ty ifall meningen varit en annan, är det otänkbart, att icke utskottet skulle kommit till ett resultat motsatt det, till hvilket utskottet nu kommit.

Jag skall nu be att äfven få yttra mig något om den ekonomiska sidan af saken. Om det är en stor och vigtig hygienisk fråga för konsumenterna att få köttets näringsvärde så väl tillgodogjort som möjligt, så är det i och med detsamma också en sak af den allra största ekonomiska betydelse för hela befolkningen af det skälet — och jag för min del hör obetingadt till dem, som hafva den åsigten —, att den allmänna hygienens betydelse framför allt är ekonomisk. Jag har icke — sasom en ärad talare på skånebanken för någon tid sedan visat sig hafva — den åsigten om den allmänna hygien, att vi fått nog af »hygieniska konster», som jag tror han uttryckte sig, utan jag är öfvertygad om att, så länge människoslägtet kommer att existera, vi icke kunna få nog af dem. Ty det är just genom dessa hygieniska konster, mina herrar, som i hela Europa och äfven i vart land lifslängden ökat i alla stora städer och mortaliteten sjunkit, ja, sjunkit i så hög grad, att man för 50 år sedan icke kunde hafva den minsta för-

Om förslag till förordning om köttbesigtning och slagtvång m. m.
(Forts.)

Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagttvång
m. m.
(Forts.)

hoppning derom. De stora städerna hafva nu i afseende på moraliteten kommit nästan i jernbredd med landsbygden; ett mål, som man — till följd af de ogynsamma förhållandena i städerna, med deras sammangyttring af befolkningen, brist på frisk luft, svåra förhållanden för tillfredsställande renhållningsväsen m. m. — på den tiden icke kunde hoppas att nå. Men vi hafva nu, som sagdt, närmast oss målet, och i nästa århundrade kan det hända, att städerna i detta afseende komma att gå förbi landsbygden, ja, man kan säga, att det med säkerhet kommer att ske, om landtbefolkningen fortfarande kommer att anse, att dessa »hygieniska konster» icke äro något att taga vara på. Ty, mina herrar, en dylik förlängning af lefnadsåren och en dylik minskad dödlighet har ett stort ekonomiskt värde. Den saken har mångfaldiga gånger blifvit utredd och bevisad. Man har visat, att detta har ett ekonomiskt värde för befolkningen derigenom, att sjukafgifterna blifvit så ofantligt minskade. Det har vidare ett stort ekonomiskt värde derför, att befolkningens arbetsförmåga derigenom förökas; och att öka den är detsamma som skapa penningar.

Från min synpunkt är jag således öfvertygad om, att den hygieniska sidan af denna fråga har för hela befolkningen en mycket stor betydelse äfven för dess ekonomi. Men jag erkänner, att hygienici kanske icke skulle hafva fått de utländska landtmännen på sin sida — såsom nu faktiskt är förhållandet —, om de endast kommit med dessa hygieniska skäl. Ty äfven i utlandet finnes tvifvelsutän landtmän, som hafva samma uppfattning som våra om de »hygieniska konsterna». Men hygienici hafva fått dem på sin sida af andra skäl, skäl som för öfrigt synas mig — fastän jag icke är mycket stark i den ekonomiska vetenskapen — mycket patagliga. Först vill jag emellertid konstatera det faktum, att i utlandet för närvarande bland landtmännen råder en fullkomlig belåtenhet med det system, som blifvit infördt i afseende på köttbehandlingen, och jag skall härvid särskildt fästa mig vid de tyska landtmännen. I kunnen väl icke neka till, mina herrar, att de tyska landtmännen, de s. k. agrarerna, äro individer, som i det hänseendet likna de svenska landtmännen, att de veta att väl taga vara på sina ekonomiska intressen, och I måsten väl äfven vara ense derom, att de äfven i ett annat hänseende likna dem, nemligen deri, att de icke sätta sitt ljus under en skäppa, utan komma fram med sina önskingar och äfven förmå att drifva dem igenom. Dessa agrarer hafva varit edert föredöme, de hafva 10 år före eder lyckats genomdrifva en skyddslagstiftning i afseende på spanmål, och I veten, huru de nyligen lyckats genomdrifva en borslag, som förbjuder terminshandel med spanmål. I kännen, hvilka storartade planer och projekt de hafva för det tyska landtbruket, och huru regeringen får gå dem till mötes. Det är ett ytterst mäktigt parti, mina herrar, men det finnes på deras önskelista — som för öfrigt är ganska lång — icke ett ord taladt om upphäfvandet af offentliga slagthus och obligatorisk köttbesigtning. Detta är ett faktum, som I, mina herrar, borden taga i

öfvervägande, och betänka, hvilken orsaken dertill är. Det måtte väl finnas några skäl, som tala för offentliga slagthus och obligatorisk köttbesigtning äfven ur landtmannaekonomisk synpunkt, ty dessa agrarer skulle säkerligen icke tåga, om de på något vis kände sig ekonomiskt klämda af den nu rådande lagstiftningen.

Dessa skäl hafva till en del redan blifvit framställda. För min del är jag så litet bevandrad i dessa förhållanden, att jag icke kan afgöra, hvilka af dem äro de mest viktiga och mest afgörande, och jag skall därför be att blott få räkna upp dem. För det första visar det sig, att afgifterna för dessa offentliga slagthus äro ytterst obetydliga just därför, att de drifvas i så stor skala, och därför, att dessa anstalter äro anlagda med penningar, på hvilka betalas den minsta möjliga ränta, emedan det är stora och rika kommuner, som hafva dem. Det är naturligt, att utgifterna härigenom proportionsvis blifva mycket mindre än vid enskilda slagterier. Vidare har det af erfarenheten från utlandet visat sig, att en ytterst ringa procent af de till slagthusen torgförda djuren behöfva kasseras af det skälet, att vid de flesta sjukdomar hos djuren det blott är små partier af dem, som behöfva kasseras. Allt det andra kan användas, och ingenstädes blir så mycket af djuren tillvarataget och kommer derigenom producenten till godo som vid dessa offentliga slagthus. Vidare är det en annan sak, som gör, att de tyska landtmännen äro så böjda för dessa offentliga slagthus, nemligen att der lätt kunna användas alla de moderna rationella konserveringsmetoderna, hvarigenom man på ett billigt sätt kan få användning för allt köttet och undvika den risk — hvilken, som vi veta, är den största vid all kötthandel —, som ligger i köttets hastiga förskämning och i följd deraf minskade värde. Men äfven mot den ringa risken, att få djuren kasserade, kunna landtmännen skydda sig — och skydda sig äfven — genom s. k. slagtdjurs-assuransbolag, som försäkra mot alla förluster i detta hänseende. Till följd af att risken är så ringa, blifva premierna ytterst obetydliga, och i handeln med kött införes härigenom en säkerhet, som landtmännen sätta mycket värde på. Dessutom bereda dessa slagthus ett af de bästa sätten att få reda på smittohärdarne för en del djursjukdomar, så att smittans spridning i tid kan förebyggas. Man har i afseende på flere af dessa sjukdomar bragt det derhän, att de blifvit så godt som utrotade till följd af de ordentliga vetenskapliga undersökningar, som i detta hänseende kunnat anordnas vid de offentliga slagthusen.

Jag vill nu icke ingå i några detaljer i afseende på denna fråga; men jag skall be att få säga, att det intryck, dessa stora offentliga slagthus i utlandet gjort på mig, är det, att de äro stora offentliga undervisningsanstalter för hela befolkningen i konsten att få det största möjliga näringsvärde och följaktligen också det största möjliga penningvärde utur köttet. Men om det således är sant, att den nytta, de medföra, kommer hela befolkningen till godo, så skulle det i allra högsta grad förvåna mig, om den nyttan icke i första rummet skulle komma producenterna

*Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagtvång
m. m.*
(Forts.)

Om förslag till förordning om köttbesigtning- och slagttväng m. m.
(Forts.)

till godo, som just producera detta penningevärde egande material. Skälen må vara hvilka som helst, så är det dock konstateradt, att för närvarande icke någon afvohet mot dessa inrättningar från landtmännens sida i Tyskland förefinnes, och detta borde väl för deras bröder här i landet vara en ganska stark anmaning att icke utan vidare på grund af förut fattade meningar afvisa en så ytterst allvarlig helsovårdsangelägenhet som denna. Jag hyser visserligen icke någon förhoppning, att den kongl. propositionen vid denna riksdag skall antagas, men jag hoppas ändå, att frågan kommit ett stycke framåt och att den kommit framåt speciellt derigenom, att landtmännen under den blifvande ledigheten skola komma att litet mera än hittills sätta sig in i densamma och beakta dess stora innebörd. Det böra de kunna göra; och speciellt vill jag hemställa till ledarne af detta stora parti, att de försöka göra det. Ty, mina herrar, ett stort och mäktigt parti har dock ett icke ringa ansvar för de åtgärder, som i ett land vidtagas, och dess ledare hafva en bestämd skyldighet att se saker något mer i stort än blott från sitt partis små, ekonomiskt-egoistiska, inbillade intressens synpunkt.

Det kunde nu visserligen vara nog taladt af mig om denna sak, men jag får väl ändå tillägga något om det hedervärda utskottet. Denna fråga om offentliga slagthus är ju likväl, såsom herrarne veta, en sak, som — vi må vilja eller icke vilja det — ganska snart kan komma öfver oss. Som vi veta, kan när som helst vår export af kött på Tyskland stängas; och det har varit mycket tal om att denna stora ekonomiska olycka för landtmännen skulle kunna förebyggas och borde förebyggas genom upprättande af offentliga slagthus. Ty det är icke så mycket att undra på, om tyskarne, som ju sjelfva underkasta sig en sådan köttkontroll, och isynnerhet de tyska landtmännen, som äro edra konkurrenter, i hög grad äro intresserade af att äfven det svenska köttet, som exporteras till dem och som konkurrerar med deras, också far underkasta sig liknande kontroll. Detta är alls icke underligt; voren I tyske landtmän, skullen I helt visst vilja det.

Det kan då tvingas på oss dylika slagthus ganska snart, och jag skall med glädje helsa dem — icke med något slags skadeglädje, utan därför, att jag är fullt förvissad om, att dessa exportslagthus äro det första steget till det i alla händelser mycket nära förestående genomförandet af hela denna reform. Jag är nemligen öfvertygad om, att få vi blott offentliga exportslagthus, så komma våra landtmän mycket snart under fund med den stora betydelse, dessa hafva för deras handtering, och de komma att försona sig dermed, då de inse den stora ekonomiska betydelsen af dem för landtbruksnäringen. Jag tänker nog alldeles som utskottet, att det i början blott blir på exportplatserna, som dylika slagthus komma att upprättas, och att de öfriga stora kommunerna i vårt land blifva förmenade att få sådana, men jag kan också tänka mig — och är öfvertygad om —, att det ej dröjer så särdeles länge, förrän det kommer att tillåtas äfven oss öfriga stads-

bor att få inrätta stora offentliga slagthus. Då komma vi naturligtvis också att hafva ett utskott, som skall behandla den frågan; och då är jag öfvertygad om, att det skulle finnas en enkel och på samma gång icke alls dyrbar metod, för att ett dylikt utskott skulle kunna få till stånd ett betänkande, som hade en helt annan karakter än det här föreliggande. Jag behöfver nemligen bara tänka mig, att man bekostade det utskottets ledamöter samt och synnerligen — gerna för mig af offentliga medel — en liten utländsk tripp på tur och retur biljett icke längre än till Köpenhamn eller Berlin. De fingo då, hvad de nuvarande tydligen icke hafva, en personlig bekantskap med dessa förhållanden och anordningar, och det skulle verka en ansenlig modifiering af deras åskådning. Det skulle — om också ej omvända dem — dock komma dem att medge, att detta är en stor fråga, som man är skyldig behandla på allvarligt sätt och ej på ett så lättvindigt för att ej säga lätt sinnigt som i föreliggande fall. Men jag är för öfrigt alldeles öfvertygad om, att om jag blott af egna medel bekostade dem en liten resa icke längre än utanför Skanstull för att bese de hemslagterier, som finnas i hundratal utanför denna stad och förse oss med sina ytterst helsovådliga varor, de skulle komma tillbaka med ett sadant intryck, att sedermera den tanken skulle få rotfäste hos dem, att detta är en fråga, som icke får falla utan måste komma tillbaka.

Jag har under frågans nuvarande läge icke stora förhoppningar om att den kongl. propositionen skall vinna kammarens bifall, men jag anser mig likväl likasom den förste talaren skyldig att begära bifall till propositionen och afslag å utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Höjer, Gustaf Ericsson* från Stockholm, *Bergström, Eklund* och *Fredholm* från Stockholm, *Fjällbäck, Zetterstrand, Bruzelius, Eklundh* från Lund, *Thestrup, Högstedt* från Helsingborg, *Waldenström, Schönbeck, Nyström* och *Alsterlund*.

Herr Skytte: Herr talman! Ehuru jag mycket väl förstår, att ringa förhoppning finnes om att man här i kammaren skulle nu kunna komma till något annat slut i sak än det, hvarom utskottet gör hemställan, och fastän jag således befarar, att hvarje uttalande i frågan skall visa sig gagnlöst, vill jag dock ej underlåta att göra ett sådant uttalande, på det att, likasom förut af representanter för Stockholm och Göteborg uttalats protester mot det sätt, på hvilket utskottet har behandlat detta ärende, en dylik protest äfven måtte föreligga från Malmö. På samma sätt som i de båda nämnda städerna har man äfven i Malmö sedan länge känt det trängande behofvet af en förbättrad och mera tillfylllestgörande kontroll af saluförda köttvaror, än som under nuvarande förhållanden kan vinnas. Medelst en tillsatt komité har man egnat frågan der på platsen en noggrann utredning, och dervid har man kommit till tydlig insigt derom, att en lagstiftning i

Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagtvång
m. m.
(Forts.)

Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagttväng
m. m.
(Forts.)

det kongl. förslaget syfte är oafvisligen nödvändig, derest en effektiv kontroll skall uti ifrågavarande hänseende kunna uppnås. Man trodde sig också kunna hoppas, att, då regeringen, såsom var att vänta, skulle framlägga förslag till lagstiftning i ämnet, detta förslag skulle inom Riksdagen mottagas med välvilja. Finner man nu sin förhoppning i detta afseende gäckad, så är det nog säkert, att sådant skall väcka icke ringa missnöje, och detta så mycket mera, som man måste hysa berättigade tvifvel om giltigheten af de skäl, som utskottet anfört för sin hemställan om afslag å den kongl. propositionen. Dessa skäl äro underhaltiga; det torde redan af de föregående talarne vara visadt.

Som jag redan sagt, hyser jag, liksom de båda öfriga talarne, ringa förhoppning om antagande af den kongl. propositionen, men jag vill dock icke underlåta att instämma i det af dem framställda yrkandet och hemställer alltså, att, med afslag å utskottets framställning, Kongl. Maj:ts proposition måtte af kammaren godkännas.

Herr *Andersson* från Malmö förklarade sig instämma med herr Skytte.

Herr friherre Lagerbring: Herr talman! Mina herrar! Vårt ärade lagutskott är ju i vida kretsar känt för sin stora benägenhet och sin ovanliga förmåga att, som det heter, »slagta» motioner, och en stor del af dess verksamhet består ju uti dylikt slagtande. Man skulle under sådana förhållanden kunnat föreställa sig, att, när nu ändtligen föreligger ett förslag om slagttväng, detsamma skulle kommit att i detta utskott tillvinna sig en viss popularitet; men så har ej varit förhållandet — vare sig nu detta berott derpå, att utskottet i de nya slagthusen vädrat en konkurrent, eller på något annat. Men det säkra är, att icke en enda reservation — i sak åtminstone — förekommer vid detta betänkande; betänkandet är alldeles rent, och det verkar i sanning imponerande i all sin storslagna enkelhet. På två små sidor har utskottet lyckats sammantränga all den visdom, som stått till utskottets förfogande i denna fråga; och ett lagförslag, till hvilket förarbetena varit af ovanligt stort omfång och för hvilket de större städerna förklarar sig beredda att offra millioner — endast Stockholms nya slagthus med tillhörande anordningar beräknas kosta inemot fyra å fem millioner —, ett sådant lagförslag affärdar utskottet med den upplysning, att chefen för medicinalstyrelsen lär ha förklarar, att man på det hela taget ej mår så illa af att äta litet skämdt kött emellanåt; och det förefaller nästan, som om han enligt lagutskottets förmenande skulle anse, att det borde bli en riktigt läcker föda. bara det kokas mycket bra och — det borde väl ha tillagts — bara man sväljer det mycket hastigt. Men för min del tror jag, att, om lagutskottets ärade ledamöter vid sin nästa gemensamma middag skulle underkasta sig den föreskriften, att inga andra anrättningar der finge serveras än sådana, som voro hemtade från korf-

fabriker och hemslagterier i Stockholms utkanter, så skulle stämningen vid middagen säkerligen ej bli vidare animerad; och jag fruktar nästan, att kamrarnes förhandlingar dagen derpå — eller rättare den dertill anslagna tiden — skulle till stor del komma att upptagas med uppläsning af sjukbetyg.

Nu kunde man möjligen ha tänkt sig, att om också icke medömkan med menniskor är så stor hos utskottet, så borde dock den djurvänlighet, som ligger i införandet af förbättrade och tidsenliga slagtmeter, ha funnit uttryck i utskottets betänkande. Nej, icke en rad derom! På slutet får utskottet, det erkänner jag visserligen, ett anfall af välvilja, men den är endast rigtad mot utländingarne i afseende å exportkött. I fråga derom torde det nemligen, säger utskottet, böra införas tvångsbesigtning och slagttvång. Det goda, felfria köttet skulle således gå till utlandet, medan vi här hemma skulle få nöja oss med hvad som hädanefter i ordets dubbla bemärkelse torde göra skäl för namnet »utskottskött».

Jag skulle ju kunna säga mycket mera om detta betänkande, men då frågan nyss blifvit behandlad från så sakkunnigt håll, vill jag ej yttra något vidare derom. Betänkandet öfvergår nu till efterverlden i all sin enkelhet såsom ett bevis på den höga standpunkt i motiveringskonst, hvarpå lagutskottet stod år 1896, och den svenska Riksdagen åtskiljes om några dagar i det lugna medvetandet att hafva afböjt kontroll å *födoämnen*, men deremot infört kontroll på *gödningsämnen*. Ja, hvar och en har sin smak i afseende på hvad som är viktigast, och i smakfrågor skall man ju icke tvista.

Man har frågat sig, hvad anledningen är till det starka motståndet mot detta lagförslag. Och svaret blifver i allmänhet, att det strider mot landtmännens intressen. Jag hoppas dock, mina herrar, att landtmännen, när de mera satt sig in i frågan, skola finna, att förslaget *ej* strider mot deras intressen; och jag tänker för öfrigt för högt om våra landtmän i Sveriges Riksdag för att icke föreställa mig, att de, när de träda in här i kammaren, göra det, icke såsom jordbrukare, utan såsom lagstiftare, med öppen blick för *alla* berättigade samsällsintressen och icke endast för de intressen, som beröra dem sjelfva och den näring, de idka.

I frågans nuvarande läge kunde jag visserligen låta bli att göra något yrkande, men när ett sådant redan blifvit gjordt, vill jag gerna förena mig med dem, som yrkat bifall till den kongl. propositionen.

Herr Redelius: Herr talman! Mina herrar! Såsom ledamot af lagutskottet ber jag att få säga några ord till försvar för det nu föreliggande betänkandet oaktadt de många angrepp, hvarför utskottet varit utsatt under den föregående debatten. Jag hade visserligen — jag ber att få förutskicka denna erinran — kunnat undandraga mig denna skyldighet genom att låta anteckna under betänkandet, att jag icke deltagit i ärendets slutliga be-

Om förslag till förordning om köttbesigtning- och slagttvång m. m.
(Forts.)

Om förslag till
förrådning om
köttbesigt-
nings- och
slagttvång
m. m.
(Forts.)

handling, men jag har ej gjort det och vill ej göra det. Jag vill icke på grund af en sådan anledning undandraga mig ansvaret för detta betänkande, ehuru väl jag, såsom många af mina kamrater åtminstone veta, såsom ledamot af sammansatta stats- och lagutskottet af andra ärenden var förhindrad att deltaga i dettas slutbehandling och har ej låtit sätta mitt namn under betänkandet med sådant tillkännagifvande, emedan jag, innan jag aflägsnade mig från lagutskottet, höll ett anförande, som gick ut på afstyrkande af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om införande af allmänt slagthustvång och besigtningstvång i öfrigt, och hvori blott hemställes om tillstyrkande af införande af köttbesigtning vid export. Jag har således verkligen delat utskottets uppfattning i det stora hela.

Nu ber jag att få upptaga till besvarande något af hvad som här blifvit yttradt emot utskottets betänkande. Så vidt jag kunnat finna, ha alla yttranden, som jag hört, gått i en och samma tonart och hållit sig på en och samma sida af saken. Denna har enligt min uppfattning icke behandlats allsidigt af de föregående talarne utan endast ensidigt, det vill säga blott från stadssynpunkt. Visserligen ha några små försök gjorts att framhålla och erinra om, att det fins äfven en annan sida, så att säga, från landtmännens ståndpunkt, men dessa erinringar ha varit synnerligen svaga, som kammaren behagade erinra sig. Det är nu visserligen så, att — som utskottet också sagt i sin motivering — det finnes skäl för införande af en besigtning sådan som den ifrågasatta uti *hygieniskt* hänseende. Det har ju utskottet icke bestridt. Men detta är icke *allt*; och icke heller är detta behof, säger utskottet — och jag delar dess uppfattning — så stort, som man velat låta påskina. Det är icke jemförligt med utlandet, vårt land, i detta nu ifrågavarande hänseende. Jag har den uppfattningen, att det står mycket bättre till här hemma, än man tror, och jag har också fått stöd för denna min uppfattning deri, att talaren på stockholmsbänken behöfde gå utom riket för att finna förhållanden, som kunde stödja hans uppfattning. Hade det varit så dåligt stäldt här, som en och annan talare tyckts tro, så hade han ej behöft gå öfver än efter vatten och ej behöft rekommendera resor i utlandet åt lagutskottets ledamöter, för att de skulle få bättre upplysningar i saken. I stället ber jag att få erbjuda de ärade talarne att göra en liten resa på landet i Sverige och ta reda på, huru det verkligen står till der. Så vidt jag har reda på förhållandena, står det bra mycket bättre till än i Stockholms utkanter, ty de saker, han vidrörde på tal derom, vill jag icke räkna till landet, utan de höra till Stockholm. På landet står det mycket bättre till.

Vi komma nu till en annan sida af saken, den ekonomiska. Det har erkänts af mera än en talare förut, att den har betydelse för frågan, och jag menar, att den har ganska stor betydelse och särskildt större, än herr Wallis velat tillmäta den. Jag menar, att det har ganska stor betydelse för landtmännen, huruvida det

skall blifva tillåtet att hemma slagta felfria djur och torgföra deras kött i närmaste stad, eller om sådant skall förbjudas, så att man blir nödsakad att föra djuren lefvande till slagthuset och der låta nedslagta dem.

Jag vill ej bestrida, att det kan komma att inträffa omständigheter, som kunna tala för, att äfven en sådan affär skulle kunna bli fördelaktig. Jag tror icke, att detta kan förnekas, men en annan sak är det att göra besigtningen obligatorisk för alla. Jag tror fullt och fast, att detta blefve till tunga för landtmännen och till fördel blott för städerna. Jag medgifver mycket gerna, att det för städerna skulle vara en förmån, ty der finnes det mycket folk, som kanske ej ha sett ett sådant djur lefvande och salunda ej kan bedöma, om det är friskt eller icke, eller om det — då djuret är slagtdadt — är i det skick, som det bör vara för att utgöra en sund och närande spis. För sådana människor måste det naturligtvis vara mycket betryggande, att en dylik besigtning finnes, så att de kunna lita på att varan undergått sådan kontroll, att de med visshet kunna säga sig sjelfva: det här köttet är bra, det kunna vi töras köpa. Det är naturligt, att det så skall vara, och därför vill jag ej med ett ord klandra de stadsrepresentanter, som ifrigt tala för och önska denna åtgärd, de äro dervid i sin fulla rätt. Ja, jag skall gå ännu ett steg längre och medgifva, att saken kan tänkas ordnad på ett sådant sätt, att den blefve till fördel å ömse sidor, men då anser jag, att kostnaden för en sådan besigtning, som här är ifrågasatt, ej bör läggas uteslutande på den ena parten. Jag menar nemligen, att saken bör ordnas så, att kostnaderna ej läggas ensamt på producenten, så att han allena får bära tungan, och fördelen ensam stannar på konsumenternas sida. Skulle detta besigtningstväsande kunna regleras på ett sådant sätt, att det skulle medföra allmän ekonomisk fördel — hvilket en talare på stockholmsbanken tycktes åsyfta och hvori äfven jag för min del instämmer —, borde det ske på så vis, att vid det framtida realiserandet af förslaget hänsyn toges till *alla* parterna och afseende fästes vid *allas* rätt, *allas* fördel, icke blott konsumenternas, utan äfven producenternas. Att så måtte ske, anser jag vara af mycken vigt.

Under för handen varande förhållanden och enligt det förslag, som nu föreligger, kan enligt min uppfattning ingen påstå annat än att kostnaderna skulle komma på producenternas sida. För denna min uppfattning har jag fått stöd af hvad som yttrades af de föregående talarne, hvilka gingo som katten kring het gröt och ej tördes röra vid denna fråga om kostnaderna. Ty om man uppför så dyrbara hus, som den siste talaren ifrågasatte beträffande Stockholm och hvilka hus skulle sluka så enorma summor, måste kostnaderna på något sätt betalas och förräntas. Skall då köttpriset icke fördyras för konsumenterna, är det sjelfklart, att det är producenterna, som få betala på ett eller annat sätt.

Dessutom tror jag ej, att faran af det nuvarande tillväggångssättet är så stor, som några talare låtit påskina. Ty vi ha

*Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagtvång
m. m.
(Forts.)*

Om förslag till
föreskrifter om
köttbesigt-
nings- och
slagtvång
m. m.
(Forts.)

ju dock en besigtning allaredan, och jag tror, att den är på många orter ganska effektiv. Erfarenheten från denna sjelfgjorda besigtning och detta sjelftagna tvång till besigtning af landtmanna-produkter, som föras in till städerna, har hos landtmännen framkallat obenägenhet för införandet af obligatorisk köttbesigtning. Om städerna, som ha mycket att säga i denna del — och detta med all rätt —, ville modifiera sina fordringar och se till, att allas rätt komme att iakttagas, så att ej besigtningstvånget blefve ett nytt onus för landtmännen och en ny form af beskattning eller tull för varor, som i städerna infördes, tror jag verkligen, att förslaget skulle från landtmännens sida mottagas på ett annat sätt än nu.

Jag tycker för öfrigt, att det är märkvärdigt att höra, huru en talare på stockholmsbänken drog in i diskussionen frågan om skydd för de olika näringarna, särskildt landtmananäringen. Jag ber att i det hänseendet och med tanke på det föreliggande förslaget få svara honom, att jag för min del har funnit stadsborna vara lika goda skyddsvänner som landtborna i det hela taget, i all synnerhet när det gält deras egna intressen. Och om landtmännen söka skydda sina intressen, ha de, tror jag, rätt dertill, lika väl som stadsborna hafva det, då de vilja värna sina. Jag tror icke, att det är bra och lämpligt att af denna anledning söka kasta skugga på hvarandra genom att ironisera och förlöjliga hvarandra. Mot sådant tal ber jag att få protestera, ty den enes rätt bör respekteras lika väl som den andres. Jag menar då, att städerna ha rätt att protestera mot en dålig vara, mot utbjudande af förgiftade och helsovidriga födoämnen. Deremot ha de rätt att reagera och söka skydda sig. Men jag anser ock, att landtmännen ha rätt att reagera och söka skydda sig mot obehörigt prejeri under namn af hygieniska åtgärder. Ty jag kan ej finna, att, om en landtman har ett fullt friskt djur af prima kvalitet, slagtar det hemma och sedan utbjuder det i närmaste stad, han der skall behöfva erlagga en särskild afgift för besigtning, utan jag anser, att, om en konsument vill försäkra sig om, att det är prima vara och därför vill låta besigtiga den, samt om den då befinner vara af utmärkt beskaffenhet, bör besigtningkostnaden erläggas af konsumenten och ej af producenten. Annorlunda ställer sig naturligtvis saken, då varan vid besigtningen visar sig vara af undermålig och dålig beskaffenhet.

Jag tror verkligen, att lagutskottet har skäl för sin hemställan i frågans nuvarande skick, med allt erkännande för öfrigt af det berättigade i de hygieniska fordringarna. Ordnas saken på ett rättvist och förnuftigt sätt, och tages dervid hänsyn till alla parterna, tror jag, att frågan kommer att få en lycklig lösning. Och att det fins skäl för vidtagande af sådana åtgärder som de föreslagna, få vi icke förneka, och jag för min del har icke förnekat det, men jag anser, att dessa åtgärder ej få vidtagas på *det* sätt, som här är föreslaget.

Jag ber alltså att för närvarande få yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Med herr Redelius förenade sig herrar *Petersson* i Boestad, *Olsson* i Kyrkebol, *Nilsson* i Kägglå och *Peterson* i Hasselstad.

*Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagttväng
m. m.*

(Forts.)

Herr *Petersson* i Brystorp: Herr talman! Mina herrar! Något behof af slagthustväng och köttbesigtning har ej i vårt land förekommit. Att förhållandet är rakt motsatt, synes framgå af hvad ordföranden i medicinalstyrelsen härom anfört. Han förklarar nemligen bland annat, »att erfarenheten i vårt land icke visat, att något egentligt behof af köttbesigtningstväng förefunnes». Detta måtte väl vara en auktoritet, som lagutskottet kan stöda sig på.

Herr *Curt Wallis* kom mig genom sitt anförande att förvånas öfver, att han var så hemmastadd i landtmannens alla ekonomiska förhållanden; hvad de hygieniska beträffar, betviflar jag icke, att han är oss landtmän öfverlägsen. Men jag får säga, att vi landtmän få ofta från herrar vetenskapsmän broschyrer med praktiska råd och upplysningar, som en vanlig människa knappast kan förstå sig på.

Jag skall be att något närmare få granska några uppgifter, som finnas i en broschyr af stadsveterinären *Kjerrulf*, hvilken broschyr vi fått oss tilldelad. Der säges t. ex. på sidan 36, att år 1878 inträffade i Kloten 657 sjukdoms- och 6 dödsfall och att köttet efter en 7 dagar gammal kalv var orsaken. Det står ju ej angifvet, att kalven var sjuk, men ändå påstås det, att den var orsak till så och så många sjukdoms- och dödsfall. Detta visar ju, att man ej kan i alla afseenden taga de uppgifter för goda, som komma från vetenskapsmännen. Men häri finnas flere fall — jag skulle nästan kunna säga hundratals — uppräknade i broschyren, och i ett af dem heter det, »att fyra personer dogo efter förtärande af ko- och kalkött, att femton personer insjuknade, men att denna förgiftning *ej är närmare studerad*». Men ändå påstås det, att det var köttet, som var orsaken. Detta är förhållanden, som äro egnade att göra oss betänksamma.

Här har framhållits, att detta förslags antagande ej skulle bli till skada för landtmännen utan tvärtom till fördel. Jag betviflar, att ett godkännande af den kongl. propositionen skulle medföra gagn för landtmännen. Och om detta förslag blott skulle komma att gälla köttbesigtning för att hindra landtmännen att komma in till städerna med skämda varor, så är det öfverflödigt, ty deremot finnes redan ett korrektiv i städernas helsovårdsstadga och 22 kap. strafflagen. Jag tror, att om dessa bestämmelser verkligen användas, så äro de tillräckliga för att skydda städerna för skämdt kött, och då behöfves ej någon besigtning.

Att städerna vilja få förslaget antaget, förvånar mig icke, ty jag föreställer mig, att det skulle komma att gå till på det sättet, att städerna skulle uppföra dyrbara slagthus, och dit skulle landtmännen införa sina djur lefvande. Och det har då påståtts, att de skulle der få så bra betaldt för sitt kött. Ja, det är ju möjligt, men det kan också hända, att det bildas bolag,

Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagtvång
m. m.
(Forts.)

som förena sig om uppköpen och bjuda landtmännen, hvad de vilja. Vilja dessa då ej taga, hvad som bjudes, få de resa hem igen med sin vara. Nu åter få de, när de komma till Stockholm eller någon annan stad, sälja fritt till hvem de vilja, därför att det fins flera spekulanter, på samma sätt som det förhåller sig vid våra hemmarknader. Det är något, som ligger inunder detta myckna tal om fördelarne för landtmännen, hvilket synes deraf, att det icke är några andra än stadsrepresentanter, som klandra utskottets hemställan och framhålla dessa fördelar.

Här har talats om, att lagutskottet har varit så liberalt mot utlänningarne, att det velat införa besigtningstvång i fråga om det för export afsedda köttet. Ja, detta finnes uttaladt i betänkan- det af det skälet, att vi sett, att, då kreaturspest utbrutit i Sverige, har importen af svenskt kött i främmande länder af dessa förbjudits. Komme ej besigtning att i detta fall finnas, skulle det ju vara möjligt att slagta sjuka djur i Sverige, exporter dem och så sälja dem i utlandet. Det är för att förekomma sådant, som utskottet gjort detta uttalande.

I § 2 förekommer en bestämmelse, som synes mig besynner- lig. Det heter nemligen der:

»Sådant förbud utgör dock ej hinder för att dylikt djur ned- slagtas utom det offentliga slagthuset, der nedslagtandet nöd- vändiggöres af hastigt inträffad sjukdom eller olyckshändelse; skolande dock i sådant fall köttet, om det är afsedt att begagnas till menniskoföda, genast efter djurets nedslagning ostyckadt jemte alla dertill hörande inelfvor utom tarmar föras till det offentliga slagthuset för att besigtigas».

Här är det ju ej bestämdt uttaladt, att djuret skall vara till salu utan blott att det skall vara afsedt att användas till menniskoföda. Jag tänker mig t. ex., att jag har en oxe, som bryter af sig benet, till följd hvaraf jag måste nedslagta djuret. Köttet har jag användning för i mitt eget hushåll. Men nu skulle detta kunna vändas derhän, att jag först vore skyldig att låta besigtning ske. Det kan möjligen häremot invändas, att ingen åklagare finnes. Ja, men jag kan hafva en kitslig dräng eller en kitslig piga, som går till åklagaren och ställer så till, att jag blir åtalad.

Herr talman! Då jag icke kan finna, att man här anfört några egentliga skäl emot lagutskottets afstyrkande utlåtande, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta yttrande instämde herrar *Jönsson* i Mårarp, *Andersson* i Löfhult, *Andersson* i Hasselbol och *Larsson* i Berga.

Chefen för ecklesiastikdepartementet herr statsrådet *Gilljam*: Jag skall icke blifva mångordig och vill icke blanda mig i denna diskussion mera än hvad nödvändigt är. Men då de båda sista talarne, som här uppträdt, såvidt jag kan finna, yttrat sig så, att kammaren icke rätt kan förstå hvad som står i Kongl. Maj:ts proposition, måste jag här ytterligare säga några ord.

Fattade jag herr Redelii yttrande rätt, så förmenade han, att efter den nu föreslagna förordningen det icke skulle vara tillåtet för en landtman att slagta ett sitt kreatur hemma och föra köttet till staden. Finnes något dylikt förbud i den af Kongl. Maj:t framlagda propositionen? Den, som det påstår, har ej läst igenom 1 § ordentligt; ty der står alls icke något förbud för att införa köttet till staden, utan der står, att, om köttet införes till staden, det skall besigtigas och förses med stämpel eller annat bevis om undergången besigtning.

Om förslag till förordning om köttbesigtning- och slagttvång m. m.
(Forts.)

Samme talare använde äfven ungefär följande uttryck: »ett för alla gällande obligatoriskt tvång». Jag började mitt första anförande här i kammaren med att förklara, att det här ej är fråga om att införa något allmänt obligatoriskt köttbesigtningstvång eller slagttvång. Det är endast meningen att bereda rättighet åt de kommuner, som deraf vilja begagna sig, att få införa ett dylikt köttbesigtning- och slagttvång.

Herr Redelius förklarade också, såsom han uttryckte sig, att de föregående talarne gått kring den ekonomiska sidan af saken såsom katten kring het gröt. Detta behöfver jag icke taga åt mig, ty jag hänvisade uti mitt förra anförande till ett yttrande i Kongl. Maj:ts proposition, hvaraf framgår, att enligt den erfarenhet, som vunnits — särskildt från Danmark, sade jag, men jag borde snarare hafva sagt från Tyskland —, uppgå slagt- och besigtningssavgifter med ungefär ett öre per kilogram, och jag tillade, att detta är en så minimal kostnad, att den i förhållande till de prisskillnader, som kunna uppstå genom konjunkturförhållandena, icke har någon betydelse; ty ett öre per kilogram spelar platt ingen roll.

Det talades äfven om sjelftagen rätt att kassera, och detta är ju nu ett ömtåligt område. Men Kongl. Maj:t har dock försökt att så vidt möjligt skydda säljarne emot missbruk vid besigtningen, och, som jag nämnde i mitt förra anförande, om en säljare kan visa, att han blifvit obehörigen trakasserad och lidit skada och förorsakats kostnader, skall han derför erhålla ersättning af den kommun, der ett dylikt fel blifvit begånget. För öfrigt sade jag i detta sammanhang: kritisera gerna paragraferna i förslaget, och säg, att så och så skola de lyda, för att säljaren icke skall blifva onödigt trakasserad eller vållas obehöfliga förluster.

Samme talare sade också: »modifiera edra fordringar, så att jemvigt kan uppstå emellan fördelarne för köpare och säljare». Ja, ett försök i denna riktning har just blifvit gjordt i den kongl. propositionen.

Det talades ock om, huru oerhördt dyra anläggningar dessa slagthus äro. Ja, de medföra verkligen stora kostnader för vederbörande, men den, som genomläser Kongl. Maj:ts proposition ordentligt, skall deraf finna, att afgifterna för deras begagnande skola bestämmas af Kongl. Maj:t, ej af staden sjelf. Der står vidare alldeles ingenting om, att dessa afgifter skola räcka till för amortering å kostnaderna för slagthusets anläggning, utan der

Om förslag till talas endast om ersättning för driftkostnaderna och ränta å anförordning om köttbesigt- läggingskapitalet. Amorteringen kan således ej komma att drabba säljarne. Den får staden, som vill hafva fördelarne af ett offentligt slagthus bekosta sjelf, och det gör, att den ej kan utöfva någon inverkan på varupris.

(Forts.)

Derefter måste jag med ett par ord vända mig emot den siste ärade talaren. Han gaf sig in på en kritik af § 2 och påstod, att det skulle kunna hända, att, om en af hans oxar bryter benet af sig, han enligt denna paragraf ej skulle hafva rätt att slagta denna ox och använda köttet för sitt eget behof ens. »Ty man kan ju riskera att blifva angifven af en kitslig dräng eller piga och råka illa ut», sade talaren. Hvar står något dylikt? Man må hafva huru kitsliga pigor och drängar som helst, det kan i förevarande fall icke välla en den minsta olägenhet. Egaren kan utan anmärkning använda köttet för sitt eget hushåll, men han kan äfven föra in det till staden och sälja det. Derfor finnes intet hinder i Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Henricson i Karlslund: I olikhet mot de tvenne ledamöter af lagutskottet, som nyss haft ordet, hyser jag den uppfattning, att landtmannens intresse i vissa fall också kan tala till förmån för en slagthuslag. Utskottet säger här i sitt utlåtande, att kassering af kött kommer att ske i högre mån å ställen, der köttbesigtning är obligatorisk än annorstädes, och att detta kan innebära fara för säljarens intressen. Nu förhåller det sig emellertid så, att, om man säljer ett djur, afsedt till slagt, och djuret vid nedslagtandet befinnes vara behäftadt med tuberkulos, det är vanligt, att säljaren får återbära hela köpeskillingen. Men om detta djur blifvit nedslagtadt i ett slagthus, skulle de delar af djuret, som kunde vara användbara, tillvaratagas, och man finge åtminstone något betaldt för djuret. Och det, som är otjenligt till människoföda, föreställer jag mig, att ingen landtman begär att få någon ersättning för.

Herr Redelius har här yttrat åtskilligt, som skulle kunna vara att bemöta, men detta har redan upptagits till bemötande af statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet, hvarför jag icke skall inlåta mig derpå.

Enligt min uppfattning skulle en dylik lag få en ganska stor betydelse för landtmännen i det fallet, att komme en sådan till stånd, kunde vi äfven företaga oss att exportera kött. Vi kunna hvilken stund som helst vänta, att i det enda land, dit vi nu kunna sända vårt öfverskott af lefvande djur, nemligen Tyskland, föreskrifter meddelas, som innebära så godt som importförbud för våra djur. Då stå vi der vackert, och då skola herrarne få se, att priset på kött kommer att falla så, att vi nog då skulle vara angelägna om att hafva denna lag.

Ty blir icke slagthuslagen antagen, må herrarne ej föreställa sig, att — såsom utskottet förmodar — vi i alla fall skola få slagthus. Jag är för min del förvissad om, att några slagthus

komma ej till stånd, om vi ej få en slagthuslag, åtminstone icke i det ögonblick som exporten till Tyskland stänges. Då kanske man kommer att tänka på att anordna slagthus, men detta är vidt omfattande företag, som skulle komma att kräva ganska lång tid. I likhet med en föregående talare tror äfven jag, att denna lag kunde blifva till förmån både för säljare och köpare, både för städernas invånare och för landtbefolkningen. Det skulle varit önskligt, om utskottet sökt att något närmare utreda denna fråga, då utsigt kanske förefunnits att nu få lagen antagen. Någon sådan utsigt förefinnes emellertid icke nu, men jag har i alla fall velat uttala hvad jag nu sagt.

Herr talman! Jag har intet yrkande att göra.

Herr Melin: Flera talare, hvilka stå på samma ståndpunkt som jag i denna fråga, hafva redan förut så grundligt granskat utskottets betänkande, hvilket jag i likhet med dem anser vara af högst märkvärdig beskaffenhet; och då jag ingalunda tilltror mig att kunna lägga fram mina skäl lika bra, som dessa talare hafva gjort, kan jag uttala mig i fragan ganska kort. Jag anser nemligen, att samtliga desse talare hafva på det allra bestämdaste bevisat, att, om beslut i denna fråga fattas i öfverensstämmelse med den kongl. propositionen, detta ingalunda, såsom ledamoten af lagutskottet herr Redelius ansett, endast sker till förmån för stadsbefolkningen, utan att det äfven blir fördelaktigt för landtmännen, och att således såväl producenter som konsumenter få fördel af den ifrågasatta lagstiftningen. Flertalet af dessa talare hafva framhållit, att prisen tydligen ställa sig efter varans beskaffenhet och att således den vara, som blir besigtigad och kontrollerad, betingar ett högre pris än den okontrollerade. Jag kan sålunda icke förstå, att en skicklig eller duglig landtbrukare, som på samma gång är samvetsgrann, icke på allt sätt med intresse bör omfatta denna köttbesigtningensfråga. Ty det lär väl icke vara så beskaffade landtmäns mening, att man bör lägga hinder i vägen härför, på det att åtskilliga oredbara landtmän skola kunna på torget i städerna afyttra dåliga varor. Jag tror dem verkligen om bättre afsigter.

Hvad beträffar den uppmaning, som herr Redelius stälde till oss litet hvar i städerna, att vi skulle komma ut på landet och se, huru det är ställdt med ladugårdar etc., så får jag säga, att det är en sak, jag ej förstår bedöma. Jag hemställer dock till herrar landtmän, om de icke här och hvar i sin bygd sett många beklagliga exempel på dåligt skötta egendomar och dåligt skötta ladugårdar. Jemväl för att afhjelpa detta tror jag, det skulle vara nyttigt att få en sådan kontroll, som här är ifrågasatt.

Det har talats om, att da dessa stora slagthus kosta så betydliga summor och städerna likväl äro villiga till att underkasta sig så stora utgifter, detta skulle visa, att slagthusen egentligen endast äro till fördel för stadsbefolkningen, och att de skulle komma till stånd utan en sådan förordning, som den här

Om förslag till förordning om köttbesigtningens- och slagtvång m. m.
(Forts.)

Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagttväng
m. m.
(Forts.)

föreslagna. Nej — vi hafva ännu ej sett, hvad kommunalstyrelserna besluta i de städer, i hvilka byggandet af slagthus ifrågasättes. De stora kostnaderna kunna afskräcka dem. Och ingalunda är det sagdt, att hvar och en, som yttrat sig till förmån för en förordning angående köttbesigtning- och slagttväng, dermed förbundit sig, att, när byggnadsfrågan uti hans egen kommun kan förekomma, han då skall vara med om hvilka uppoffringar som helst för ändamålet. Den frågan är ännu ej utredd. Men tydligt är, att skola slagthus med åtföljande köttbesigtning anordnas i vissa kommuner, måste man först hafva den därför nödvändiga lagstiftningen på det klara. Och detta kräfver, som vi veta, en ganska lång tid.

Det kan för öfrigt, såsom af föregående talare, särskildt herr Wallis, framhållits, mycket väl hända, att Tyskland, förr än man tror, stänger sina gränser för import af lefvande djur. Huru skola då herrar landtmän bära sig åt för att vinna afsättning för sin köttproduktion? Den vackra framgång, som boskapsskötselns i vårt land vunnit under de senare åren, kan verkligen blifva hämmad, om ingenting i tid göres för att betrygga afsättningen. Hvar och en, som följt med dessa förhållanden, minnes mycket väl, hvilken storartad skeppning af lefvande djur, som för några år sedan förekom från södra och vestra Sverige till England. Ett, tu, tre blef den marknaden stängd. Herrarne veta också, att flera rederier i södra och vestra Sverige lidit stora förluster, till följd deraf att de icke vidare, såsom de beräknat, fått frakta kreatur med sina, särskildt för detta ändamål inrättade fartyg. Nu framställes till rederierna den frågan: Viljen I nu göra tidsenliga anordningar på edra ångare, ifall en köttexport skulle ifrågakomma? Rederierna kunna ej begära, att staten skall utrusta deras fartyg med de anordningar, som behövas för exporten af kreatur och kött, utan måste själfva ombesörja detta.

För skeppning af kött fordras särskilda inrättningar på fartygen, så kallade kylrum, hvarigenom köttet kan komma i friskt skick till bestämmelseorten. Det går naturligtvis icke an att under en varm sommar skicka köttet i vanliga lastrum, ty då är varan vid framkomsten skämd; utan den ångbåt, som skall transportera denna vara, måste vara inrättad på ett speciellt sätt. Dessa kylmaskiner taga i och för sig upp ett högst betydligt utrymme. Oafsedt att båten på grund af den plats kylmaskinen tar, förlorar i lastutrymme, medför anskaffandet af dessa apparater högst betydliga utgifter. Jag torde icke säga för mycket, om jag uppgifver dessa kostnader till omkring 30,000 kronor för en enda ångbåt. Då alltså både kommuner och enskilde antagligen komma att göra stora utgifter för att främja den export af kött, som kan väntas, är det då skäl i att just de, som hafva nytta af att det erbjudes dem ökade exporttillfällen, sätta sig på tvären och säga: »vi hafva icke någon fördel af denna lag»? Jag tror att man gör sig skyldig till en missuppfattning, när man hyser en sådan åsigt. Det har under riksdagens lopp många

gång förväntat mig, att just herrar landtmän, som skulle hafva nytta af vissa utgifter för vetenskapliga och andra ändamål, ofta sätta sig deremot, det må ibland gälla ej mer än ett par hundra kronor. Det synes mig vara att ställa sig i skarp motsats mot hvad som gäller inom alla andra verkningsskretsar, eller att man måste följa med sin tid. Man måste draga nytta af de vetenskapliga undersökningarne och upptäckterna på alla områden, annars går man tillbaka. Det är nu visserligen mycket bekvämt att genom tullar och på annat sätt skydda sig mot stillaståndet, men icke tyder det på någon framtidsblick.

Jag anser det också vara en missuppfattning, när man anser att endast konsumenterna hafva fördel af en obligatorisk köttbesigtning. Nej, producenterne hafva nog också fördel deraf. Det är alldeles gifvet, att frågan om inrättande af offentliga slagthus, som så länge varit föremål för behandling af myndigheterna på åtskilliga hamnplatser, snart måste afgöras. Men för att detta skulle kunna ske, måste det finnas en lag rörande köttbesigtning och slagttväng, och det förslag dertill, som Kongl. Maj:t här framlagt, synes mig vara i alla hänseenden antagligt. Jag hoppas därför, att kammaren nu icke skall säga *nej* till detsamma. I Första Kammaren pågår ännu debatten, och man vet sålunda icke, huru beslutet der kan komma att utfalla. Jag föreställer mig dock, att det vore önskligt, att de af herrar landtmän, hvilka i frågan hysa samma åsigt som den landtman, hvilken sist yttrat sig, vore så goda och antingen uttalade sig eller instämde med andra talare, ty derigenom skulle man möjligen kunna bidraga till att Första Kammaren bifölle Kongl. Maj:ts förslag. Den som vill sjelfva saken bör icke nu nöja sig med utskottets förslag i afbidan, att frågan kommer igen en annan gång, utan det är bäst att nu genast taga det steg, som af Kongl. Maj:t föreslagits.

Jag ber, herr talman, sålunda att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr friherre Barnekow: För min del tror jag, att det endast är en tidsfråga, när denna lag kommer att antagas. Ja, det skulle icke förundra mig, om landtmännen sjelfva i en framtid göra anhållan om en sådan lag, ty den är utan tvifvel just i deras intresse, såsom man nog skall finna, om man icke ser saken i smått utan i stort.

Jag vill till en början tala om denna sak ur exportens synpunkt. Det är ur exportens synpunkt af mycket stor vikt att få till stånd en sådan lag som denna. Om t. ex. ett sjukdomsfall skulle inträffa bland nötboskapen i Upland, så kan i följd deraf hela Sverige förbjudas att skicka lefvande kreatur till Tyskland, vår enda exportort för lefvande nötboskap. Huru skulle man då bära sig åt? Då finnes ju ingen annan möjlighet än att slagta ner djuren här hemma och skicka köttet ditöfver. Men om då icke köttbesigtning är införd hos oss, kan det dröja länge, innan

Om förslag till man får det ordnad så, att tyskarne äro villiga att taga förordning om emot det kött, som till dem införes. Detta beträffande var köttbesigt- nings- och slagttvång export.

m. m.
(Forts.)

Jag vill nu anföra ett exempel på, huru det ställer sig för oss sjelfva. Vi landtmän veta mycket väl, huru det går till, när ett kreatur blir något svårare sjukt. Jag vill taga samma exempel, som en föregående talare omnämnde, nemligen att ett kreatur bryter benet af sig. Ja, då skickar man efter slagtaren, och han missbjuder för kreaturet, så att man får mycket litet betaldt för detsamma. Men sedan säljer slagtaren köttet efter djuret på torget för ganska högt pris. Skulle jag åter sjelf falla på den idén att låta slagta djuret och vilja sälja köttet på torget i staden, skulle alla slagtarne slå emot och säga, att djuret är sjelfdödt. Hade man då slagthus i staden, kunde man ju skicka köttet dit och få det besigtigadt samt intyg på att det vore friskt, och då finge man sedan sin fulla betalning derför. På samma sätt blefve det, om djuret lidit af någon annan sjukdom; slagtaren köper det för underpris och säljer det sedan på torget kanske för ett ganska högt pris.

Jag tror sålunda, att denna sak icke bör anses såsom en stridsfråga mellan stad och land. Det skulle också högeligen förvåna mig, om jag till den grad missuppfattat saken, att jag i en strid mellan stad och land ställt mig på städernas sida; detta har jag aldrig förut gjort i dylika fall. Jag anser verkligen, att denna fråga är af allmänt intresse; ty det är af stort allmänt intresse för oss landtmän att kunna afsätta våra varor, då de äro goda, och det är likaså af stort allmänt intresse för städernas invånare att få goda varor. Jag har ofta proklamerat den satsen, att det finnes mycket hederligt folk på landet, ja, att der i allmänhet fins hederligt folk, men der finnas också personer, som icke äro fullt hederliga och dessa kunna begagna sig af den omständigheten, att det icke finnes något hinder för att skicka dåliga varor till städerna.

Från alla sidor sedt, ligger det sålunda enligt mitt förmenande i allas intresse, att något göres för att få en lagstiftning i detta ämne till stånd. Det förvånar mig emellertid, att lagutskottet behandlat denna fråga så knapphändigt, som det nu gjort. Men då så är förhållandet och det nu är så sent på riksdagen, vill jag i närvarande stund icke göra något yrkande. Jag är i alla fall, som sagdt, förvissad om, att vi snart nog här i landet blifva tvungna att skaffa oss en sådan lag som den nu ifrågavarande.

Herr Wallis: Jag vill endast med några ord besvara talar- ren på kalmar-läns-bänken, hvilken sade, att jag behöft gå till utlandet för att finna auktoriteter för min åsigt, att det vore i hygieniskt afseende ett önskningsmål för oss svenskar att få en lagstiftning i förevarande ämne. Af detta hans yttrande framgår tydligen, att den ärade talaren icke läst Kongl. Maj:ts föreliggande

proposition, ty af den får man upplysning om, att både medicinalstyrelsen, med undantag af generaldirektören, det sjette allmänna svenska läkaremötet och svenska läkaresällskapet uttalat sig i detta syfte. Jag var med, när svenska läkaresällskapet diskuterade denna fråga, och der fans endast en enda person, som uppträdde emot offentliga slagthus' inrättande och obligatorisk köttkontroll. För öfrigt uppträdde alla debattörerna och talade för läkaresällskapets resolution, som också enhälligt antogs. Den lyder så här:

Om förslag till förordning om köttbesigtning- och slagtvång m. m.
(Forts.)

»Svenska läkaresällskapet, som med tillfredsställelse inhemtat, att flera af landets större stadssamhällen äro beredda att uppföra offentliga slagthus och för att göra dessa ekonomiskt möjliga hos Kongl. Maj:t begärt lagstiftning angående slagthus- och köttbesigtningstvång, uttalar härigenom såsom sin mening:

att ett tidsenligt ordnande af köttkontrollen inom våra större samhällen är en angelägenhet af så stor hygienisk betydelse, att den icke utan skada kan skjutas åt sidan, samt att inrättandet af offentliga slagthus och obligatorisk köttbesigtning bäst leder till det åsyftade målet.»

Af allt hvad vi för närvarande veta beträffande våra husdjurs sjukdomar framgår också uppenbarligen, att hos oss finnas alla de nötboskapssjukdomar, som finnas i utlandet, och det har visat sig, att särskildt den viktigaste af dem eller tuberkulos dess värre förekommer i hög grad bland våra boskapsjordar.

Det af herr Redelius fälda yttrandet synes mig sålunda vara fullkomligt omotiveradt.

Herr Dieden: Jag begärde ordet med anledning af herr Redelius' yttrande, att det för honom vore oklart, hvilka som hade fördel eller nackdel af en sådan lagstiftning som den nu ifrågavarande. Jag vill då säga, att för min del är jag af den åsigt, att det just är kreatursuppfödarna, de som idka boskapskötsel — herr Redelius kallar dem för landtmännen —, som skulle förnämligast hafva fördel häraf. Han sade, att städernas befolkning skulle ensamt hafva all fördel af denna lagstiftning. Ja, det är ju möjligt; men säkert är, att det kött, som vid besigtning får attest på, att det är prima vara, kommer att i marknaden betinga ett högre pris än det obesigtigade köttet. Jag vill i detta sammanhang säga, att utskottet synes särskildt hafva fäst sig vid det af Norska Departementet för det Indre gjorda uttalandet, att köttkontrollen icke medfört någon stegring af köttprisen. Men detta förhållande beror på helt andra orsaker. När ett djur slaktas hemma, huru mycket får man då för affallet? Jo, nästan ingenting. Men om djuret föres till ett slagthus i en stad, får man mycket mer betaldt; man får betaldt för klöfvar, horn och *allt* affall, intet blir spildt, alltsammans kan användas. Ty i samband med slagthusen uppstå fabriker, som använda allt detta, och derigenom kan man få mera betaldt för ett djur, som slagtats i ett stort slaghusetablissemang i stad, än om det slag-

Om förslag till förordning om köttbesigtning- och slagttvång m. m. (Forts.)

tats på landsbygden. Men därför behöfver icke köttpriset stiga på något sätt för producenten, ehuru djurets värde stiger, hvilket uteslutande blir till förmån för säljaren.

Sedan jag begärde ordet, hafva herr Melin och friherre Barnekow yttrat sig och i hufvudsak framhållit hvad jag ytterligare kunde hafva haft att anföra, och jag vill därför nu icke vidare ingå i denna sak. Jag vill endast papeka, att Malmö stad står färdig att bygga ett större slagthus, men detta kan naturligtvis icke komma att ske, om vi icke få en lag om köttbesigtning- och slagttvång. Man kan då icke våga sig på dessa stora utgifter, som äro förenade med uppförande af ett offentligt slagthus. Såsom herrarne alla veta, kan hvilken dag som helst vår export af lefvande kreatur blifva afbruten. Hur skall det då gå, om icke offentliga slagthus finnas på exportorten, hvilka kunna slagta ned djuren och exportera köttet. Då skulle det nog blifva värre klagolåt än hvad vi hörde här om dagen om svårigheten att sälja 450 hästar om året till armén, då vi dock exportera hästar bara öfver Malmö till 3 gånger så stort antal, som armén tager, och vidare hafva våra spärvägar, hyrkuskar och dylikt, som behöfva ett mångdubbelt antal hästar. Men hvad skulle det blifva af, om det blefve ett tvärt afbrott i vår stora export af nötboskap? Det kött, som landet sjelft konsumerar, motsvarar ej produktionen, export är nödvändig, ty boskapsskötseln intager numera hos oss ett betydande rum.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den kongl. propositionen.

Herr friherre Bonde: Det nu föreliggande utskottsbetänkandet har här blifvit nnderkastadt mycken kritik, både från vetenskaplig synpunkt af herr Wallis och från en mera skämtsamt sida af friherre Lagerbring. Jag kan icke heller neka till, att utskottets utlåtande är af den beskaffenhet, att det verkligen till en god del varit förtjent af dylik behandling; ty det föreliggande ämnet är allt för viktigt för att så knapphändigt affärdas, som utskottet här gjort, då det i betänkandet icke har gått in på någon detaljerad granskning af denna viktiga fråga. Jag tror emellertid, att anledningen till att utskottet icke kunnat komma till något bättre resultat än det nu gjort, till en stor del beror derpå, att det kongl. förslaget, sadan det nu föreligger, lider af ganska betänkliga brister.

Visserligen har chefen för åkerbruks — jag ber om ursäkt — för ecklesiastikdepartementet här försökt att för oss tydliggöra innebörden af detta förslag, men jag tror, att det ännu finnes åskilliga ledamöter af kammaren, som icke rätt fattat andemeningen deraf, och som i likhet med herr Redelius tro, att det skulle kunna medföra stora olägenheter, då de uppfattat lagförslaget så, att, om det blefve offentliga slagthus, det skulle vara förbjudet att i städerna försälja kött, som icke är slagtadt i dessa hus. Detta står visserligen, såsom chefen för ecklesiastikdepartementet visade,

i strid med § 1; men om man icke mycket noga läser igenom förslaget i dess helhet, så kan man verkligen komma till samma slutsats, som herr Redelius gjorde; och jag undrar, om det icke vid tillämpningen komme att blifva förvecklingar af synnerligen obehaglig art.

Jag tror icke, att denna fråga bör betraktas såsom en fråga af särskildt intresse för städerna. Jag tror, att denna fråga om offentliga slagthus är af lika stort intresse för landtmännen, och jag kan försäkra, att första tanken på inrättandet af slagthus, åtminstone i Stockholm, har kommit ifrån landtmännens sida. Denna fråga är nemligen alls icke ny utan har varit uppe ganska länge. Jag satt sjelf i en komité för 15 eller 16 år sedan. Det var anbud från åtskilliga hushållssällskap i Stockholmstrakten, som skulle inleda underhandlingar med ombud från Stockholms stad om anordnandet af kreatursmarknad i Stockholm i förening med slagthus. Denna fråga har icke kommit längre sedan dess, hvilket dock icke, tror jag, berott på saknaden af en särskild lag.

Det är visserligen sant, att man i vår tid försöker göra så många lagparagrafer och lagstadganden som möjligt, så att man snart icke kan våga taga ett steg utan att först titta efter i en lagbok, om det är tillåtet eller icke. Jag tror icke, att detta alltid är så precist nödvändigt, och särskildt i detta fall vill jag påpeka, att enligt min uppfattning skulle saken kunna ordnas med nu gällande författningar. Jag är öfvertygad, att det skulle vara förenligt med städernas synnerliga fördel och äfven ligga i landtmännens intresse, att slagthus inrättades i de större städerna, och att det mycket väl skulle kunna ske utan en sådan här lag. Ty enligt gällande ordningsstadga för rikets städer, hälsovärdsstadga och dylikt kan säkerligen slagst såsom hälsovårdlig förbud inom stadens område utom på en bestämd plats. Jag tror, att sådana bestämmelser om inrättande af slagthus och förbud för anställande af slagst annorstädes än i slagthusen kunde införas i hvilka städer som helst på samma sätt som redan nu i de flesta städer obligatorisk köttbesigtning eger rum och de köttstycken, som säljas på torget, måste underkastas besigtning af hälsovårdspolis. Kanhända denna besigtning icke är så grundlig och noggrann, som den borde vara, men detta kan nog afhjelpas utan en särskild lag, då städerna väl sjelfva kunna bestämma, att denna besigtning skall noggrannare utföras. Men kan man få en klar och tydlig lag, som icke gifver anledning till missförstånd, så lat oss få en sådan! Men det föreliggande lagförslaget lemnar mycket öfrigt att önska, och detta torde varit den egentliga anledningen, hvarför inom utskottet flere, som varit mycket intresserade för saken, icke kunnat ingå på förslaget, sådant som det föreligger.

Det har uppväckt förvåning hos åtskilliga talare, att utskottet framhallit, att det vore önskvärdt, om slagthus inrättades i exportstäderna för det kött, som skulle exporteras, och det har fram-

*Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagträng
m. m.*

(Forts.)

Om förslag till förordning om köttbesigtning- och slagttvång m. m. (Forts.)

hållits såsom komiskt, att utskottet sålunda visat sig så välvilligt stämmt emot utlänningarne, att det velat draga särskild försorg om att de finge godt kött. De, som hafva uttalat sig så, hafva nog icke gjort det på fullt allvar. Hvar och en bör hafva kunnat inse meningen med detta, som naturligtvis är, att man genom besigtning af köttet skulle förebygga att från utlandets sida lades några hinder för exporten, hvilket bäst skedde derigenom, att köttet vore kontrolleradt, innan det fick skickas ut. Således tror jag, att inrättandet af dylika slagthus i exporthamnarne är synnerligen önskvärdt.

Jag vill endast tillägga, att när hushållningssällskapens ombud voro samlade sistlidne höst, så beslöts att tillsätta en komité för att utreda frågan om inrättande af ett slagthus i Göteborg och för att underhandla med Göteborgs stad och hushållningssällskap om det sätt, hvarpå ett sådant exportslagthus skulle inrättas. Jag vet icke, om det ännu blifvit något resultat af dessa underhandlingar, men jag hoppas såväl för landtmännens som för Göteborgs stads skull, att frågan måtte finna en lycklig lösning.

Huru gerna jag skulle önska, att hela denna fråga blefve lyckligt löst, så kan jag dock i det skede, hvori frågan nu ligger, omöjligent yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag utan beklagar, att jag nödgas yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lasse Jönsson: Jag ber, att kammaren måtte betrakta denna fråga icke blott såsom innebärande en fördel för städerna utan såsom en försäkringsåtgärd för exporten nästan för hela landet. Vi hafva ett exempel från år 1892, då England utfärdade förbud för export från såväl oss som Danmark. Vi voro då nog lyckliga att hafva öppen export till Tyskland och äfven till Danmark. Men år 1893 förekom mulsjuka i Danmark, och då stängde Tyskland sin export för danskarne. Då skulle Danmark hafva varit utestängdt från alla håll, men det hade sina ordnade slagthus, der djuren slagtades; och så sände de personer till England för att taga reda på hur djuren skulle slagtas och styckas. Ty engelsmännen äro, som vi veta, ett mycket konservativt och fördomsfullt folk, som alltid vill hafva det på samma sätt. Inom några månader hade Danmark en utmärkt köttexport på England. Förut hade de blott haft slagthus i städerna, men nu under tiden byggde de ett nytt slagthus på Esbjerg och fingo det förträffligt, så att det danska köttet betalades lika högt som det engelska.

Om vi nu blifva utestängda från Tyskland med kreatursexport och Danmark stänger på samma gång och England fortfarande, som allt sedan 1892 håller oss ute, då äro vi alldeles utestängda och komma icke någon hvart. Hafva vi deremot det så ordnad, att de tre kuststäderna Göteborg, Malmö och Helsingborg, som sjelfva anmält, att de vilja bygga dyrbara slagthus, inrätta sådana, då hafva vi, såsom en talare på göteborgsbanken betonade, fått breda kanaler och skulle naturligtvis under förut-

sättning att vi hade passande båtar, kunna begagna dessa kanaler som afledning för vår köttexport. Jag finner denna synpunkt så viktig och stor, att inför densamma jämförelsen mellan intressena för stad och för land bör helt och hållet försvinna. Jag yrkar därför bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Om förslag till förordning om köttbesigtning- och slagtvång m. m.
(Forts.)

Herr *Johansson* i Strömsberg instämde häruti.

Herr *Palme*: Såväl af anföranden här i kammaren af åtskilliga talare, som opponerat sig mot förevarande lagförslag, som af utskottets betänkande synes det framgå, att man betraktat denna lag såsom ett försök att till städernas förmån vilja trakkassera landsbygden. Detta kan naturligtvis icke vara förhållandet, såsom här i dag blifvit till fullo bevisadt. Men hvem man — om jag så får säga — »vill åt» med denna lag, det skall jag klargöra med ett exempel. Jag reste för några år sedan i mellersta Sverige och under ett uppehåll vid en jernvägsstation — jag satt och läste min tidning — fick jag höra ett samtal mellan en husbonde och hans dräng. Husbonden gaf drängen åtskilliga order för en stadsresa, och bland andra uppdrag, hvartill jag blef ett ofrivilligt öronvittne, var äfven det att söka blifva af med kadavret efter en sjelfdöd ko. Det är sådana producenter, som man med föreliggande lagförslag vill komma åt; det är dem och sådana korffabrikanter, som operera i de stora städernas omgifningar.

Såsom det förnämsta sakskalet mot det föreliggande förslaget framhåller utskottet — ty jag kan icke anse såsom ett sakskal, då utskottet citerar en auktoritet, hvilken allmänt af svenska läkare och svenska fackmän icke erkännes vara någon auktoritet — det förnämsta sakskalet, säger jag, är, att det skulle göra producenternas täflan svår och att de skulle få mindre betaldt för sina varor. Bland de alla skäl, som kunna framläggas mot detta påstående, finnes ett, som man synes hafva glömt men som jag anser synnerligen viktigt, nemligen det, att den föreslagna lagen skulle här, likasom öfver allt, der den tillämpas, åstadkomma en klassificering af köttet, en skärpt sortering i flera olika klasser. Den förnämsta klassen skulle komma att betalas högre än motsvarande kött under nuvarande förhållanden. Men deremot skulle de konsumenter, som nöja sig med de sämre klasserna af det kontrollerade och sålunda fullt ätbara köttet, få det billigare. Sådan är erfarenheten utomlands ifrån. På detta sätt får fattigman sitt kött billigare och producenten likväl i medeltal lika mycket för sitt kött som förut.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr *Petersson* i Brystorp: Med anledning deraf att en talare på skanebanken var mycket intresserad för inrättande af slagthus af hänsyn till exporten, ber jag att få säga, att jag har ingenting emot den synpunkten. Ty ur denna synpunkt komma de enskilda bolagen att vidtaga åtgärder; och då tycker jag det

Om förslag till är hårdt för stadssamhällena att nödgas bygga slagthus, som förordning om endast äro afsedda för exporten, hvaraf städerna ju ej kunna köttbesigt- hafva någon nytta. Det är en ganska väsentlig skilnad emellan nings- och slagthus för exporten och slagthus för försäljningen inom landet. Här har från göteborgsbanken talats om besigtning på kött. Så- vidt jag vet, hafva städerna redan nu sådan besigtning, och den (Ports.) hafva vi icke sökt att taga bort.

Friherre Barnekow sade, att om man säljer ett djur hemma, så får man dåligt betaldt för det, men att, om man skickar det till slagthuset, så blir det bättre betaldt. Hvad är det för garanti derför? Det är väl icke bevisligt, att de betala bättre der än på andra håll.

Då jag hade ordet sist, glömde jag att omnämna en väsentlig olägenhet. I den kongl. propositionen står det, att äfven kommuner på landet skola kunna få köttbesigtning och slagthustväng. Vi veta emellertid, att med den nuvarande kommunala röstskalan på landet kunna två eller tre personer bestämma hvad som skall inrättas i en kommun. De kunna då också bestämma om införande af köttbesigtning och anläggande af ett slagthus, och det är gifvet, att slagthuset i så fall kommer att läggas nära dessa herrar. De andra invånarne i socknen kunna då hafva två eller kanske tre mil till slagthuset, och de måste då köra sina djur denna långa väg för att få dem besigtigade och slagtrade. I städerna är det helsovårdsnämnden, som skulle föranstalta om besigtning, men jag tänker mig, huru det skall gå till på landet. Der skall väl köttet besigtigas af en veterinär, men när man så kommer med det in till staden, så kommer en annan veterinär och synar köttet på nytt, och då kanske det blir förklaradt odugligt.

Jag kan icke heller frågå min uppfattning af 2 §, ty det står icke der, att den afser endast kött, som hålles till afsalu, utan det står att, om jag vill använda kött, så har jag icke rätt dertill, utan att det undergått besigtning. Jag tror derför att, så länge som vi hafva vår nuvarande kommunala röstskala, vi på landet böra akta oss för att ingå på ett sådant här förslag, ty det fördyrar varan och länder icke till vår nytta.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Gilljam: Herr grefve och talman! Blott ett par ord. Intet köttbesigtningstväng kan införas på landet, lika litet som i stad, utan att Kongl. Maj:ts befallningshafvande pröfvar, huruvida det är lämpligt eller icke. Fattar Kongl. Maj:ts befallningshafvande ett beslut, som synes någon i kommunen origtigt, så kan denne gå till Kongl. Maj:t och klaga, och då bör hvar och en kunna vara förvissad, att icke några få mäktiga röstegande i en kommun skola lyckas pålägga kommunens öfriga invånare några otillbörliga bördor.

Vidare vill jag säga med anledning af den siste ärade talarens anförande, att offentliga slagthus, enligt Kongl. Maj:ts proposition, icke kunna förekomma på landet. Det är blott och bart i stad

eller dermed i afseende å helsovården likstaldt samhälle, som offentliga slagthus kunna finnas.

*Om förslag till
förordning om
köttbesigt-
nings- och
slagttvang
m. m.*

(Forts.)

Herr Ekenman: Man har om föreliggande fråga sagt, att den saknar utredning. Ja, detta är, kan man säga, en sanning, men en sanning med modifikation. Frågan är visserligen icke utredd af lagutskottet, men den är utredd i den rätta riktningen af det, som åtföljt Kongl. Maj:ts proposition och sedermera genom den grundliga debatt, som i dag här egt rum. Jag ber att i detta afseende få hänvisa till det yttrande, som framkommit från statsrådsbänken och från en talare på stockholmsbänken. Af denna utredning framgår klart och otvetydigt, att man genom antagande af detta förslag skulle verka alldeles oerhördt i hygieniskt afseende och äfven för vår exportnäring. Deremot har lagutskottet icke haft några andra skäl att anföra än sådana, af hvilka det ena skälet tager bort hvad det andra gifver.

Om herrarne gifva akt på det föreliggande betänkandet, så finna herrarne, att utskottet på sidan 10 uttalar sina tvifvelsmål om huruvida en lag i denna riktning skulle vara gagnelig i hygieniskt afseende, men detta har ej hindrat utskottet att å en annan sida säga alldeles tvärtom. Vidare finner utskottet i exporthänseende köttbesigtning hafva sin stora betydelse, men för den inhemska förbrukningen nyttan af köttbesigtning tvifvelaktig. De skälen taga således ut hvarandra, och det enda skäl för afslag, som man kan med något slags rimlighet framhålla, är kostnadsfrågan. Men om denna får jag säga, att jag för min del icke finner den vara så klart utredd i den riktning, som i betänkandet är angifven, nemligen att det skulle blifva producenterna, som få betala kostnaderna; men om ock så vore, så få vi icke förbise, att producenterna å andra sidan få en oerhörd fördel i exportafseende, och denna fördel är så stor, att den fullt uppväger, hvad de möjligen kunna få betala.

Man har för att blanda bort korten, jag vågar säga det, sökt sätta landtmannaintressena och stadsintressena mot hvarandra. Detta är onyttigt och olämpligt, ty i denna fråga äro producenternas och städernas intressen hopknutna, och det är i badas intresse, som man bör antaga lagförslaget.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr von Krusenstjerna: Jag har icke deltagit i ärendets handläggning i lagutskottet, emedan jag då var förhindrad. Jag ber nu att få uttala såsom min uppfattning, att om ett större samhälle af hygieniska skäl — huruvida man i vår tid drifver dessa hygieniska skäl alltför långt eller icke, lemnar jag derhän — anser sig förpligtadt att underkasta sig de kostnader, som införandet af köttbesigtning- och slagttvang medför, så anser jag, att lagstiftningen bör vara så inrättad, att den icke förmenar detta samhälle att så göra, och det är ju icke annat som Kongl. Maj:t med sin proposition åsyftar, ty såsom herr statsrådet och

Om förslag till
föreskrifter om
köttbesigt-
nings- och
slagttvång
m. m.

(Forts.)

chefen för ecklesiastikdepartementet nyss erinrade om, här är ju icke fråga om införande af något obligatoriskt tvång, utan om möjlighet för dessa samhällen att, såsom de anse, skydda sig. Ur denna synpunkt skulle jag, om jag hade deltagit i ärendets behandling inom utskottet, hafva önskat, att utskottet skulle hafva ingått i närmare granskning af propositionen och då kanske tillstyrkt en sådan lagstiftnings införande för de större stadssamhällena, och jag yrkar ur denna synpunkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Häruti instämde herr *Hedgren*.

Herr Anderson i Tenhult: Enligt min uppfattning är denna fråga af så genomgripande beskaffenhet, att jag anser, att, om en lag i det syfte, som Kongl. Maj:ts föreslagit, skall komma till stånd, denna lag skall stiftas af Konung och Riksdag gemensamt. Nu har Kongl. Maj:ts endast begärt ett yttrande från Riksdagen, och således anser han sig hafva ensam beslutanderätt. Flera talare hafva här yrkat bifall till den kongl. propositionen och på samma gång, som de gjort ett sådant yrkande, hafva de, enligt min uppfattning, velat afhända Riksdagen den beslutanderätt, som den i frågor af denna art, enligt grundlagen, bör hafva.

Jag skall därför yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta yttrande instämde herrar *Sjöberg* och *Bengtsson* i Häradsköp.

Herr Svanberg: Jag kan icke underlåta att med anledning af friherre Bondes yttrande säga några ord. Han påstod med temlig säkerhet att den kongl. propositionen skulle vara behäftad med betänkliga brister, och att, om så icke varit förhållandet, han skulle hafva varit böjd att i utskottet förorda densamma, men han anförde icke minsta skymt till bevisning derom och anförde icke heller i hvilken rigtning eller på hvilket sätt den kongl. propositionen skulle vara bristfällig. Icke heller lagutskottet har derom i något afseende yttrat sig, och jag bestrider därför det uppgifna förhållandet, tills det blir bevisadt, ty jag anser icke såsom något bevis för den kongl. propositionens bristfällighet, att lagutskottets ledamöter eller några af dem, såsom af diskussionen synes framgå, under en hastig genomläsning af de vidlyftiga handlingarna icke hunnit rätt sätta sig in i saken och sålunda möjligen kunnat missförstå ett eller annat stadgande.

Herr Hedin: Jag anhåller endast att få tillkännagifva, att, då jag helt och hållet hyllar den mening, som uttalats af herr Johan Anderson i Tenhult, jag under andra omständigheter, derest det funnes någon utsigt för att kammaren skulle bifalla Kongl. Maj:ts proposition, skulle nödgas på det högsta beklaga, att jag vore tvungen att rösta emot den. Jag har icke samma anledning

till det beklagandet nu, då jag vet, att Kongl. Maj:ts proposition icke blir bifallen, men jag hoppas, att, Kongl. Maj:t eller de, som komma att vid en följande riksdag blifva hans rådgifvare i detta ämne, måtte taga någon lärdom af det passerade.

Om förslag till förordning om köttbesigtning- och slagttvång m. m.
(Forts.)

I detta yttrande instämde herrar *Johansson* i Stockholm och *Mankell*.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf nu skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 75, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen utföll med 133 ja mot 79 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 5.

Efter föredragning vidare af Andra Kammaren första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 23, i anledning af väckt motion om ändring af § 8 i instruktionen för läkare m. m. den 31 oktober 1890 biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:
statsutskottets utlåtanden och memorial
n:o 9 a, angående vissa anslag under riksstatens åttonde hufvudtitel;
n:o 76, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm m. m.;

n:o 77, i anledning af väckta motioner angående pension åt enkan efter afidne registratorn i justitieombudsmansexpeditionen Oriel Otto Afzelius; och

n:o 78, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition om aflöning åt tjänstemän vid Vadstena hospital och asyl;

sammansatta stats- och lagutskottets memorial, n:o 14, angående anvisande af ersättning till sammansatta stats- och lagutskottets kansli;

bevillningsutskottets betänkande, n:o 30, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1897; samt

lagutskottets memorial,

n:o 79, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande viss del af utskottets utlåtande, n:o 8, i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande lösen för gravationsbevis; och

n:o 80, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut med föranledande af lagutskottets hemställan i dess utlåtande, n:o 67, i anledning af väckt motion om ändringar i förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarne i riket.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,12 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.